

Mihus

NOORSOOTÖÖ MUUTUVAS MAILMAS

Eesti tuleviku heaks

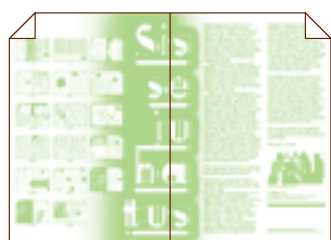
Euroopa Liit
Euroopa Sotsiaalfond

N° 2

OKTOBER
2009

TÖÖTURG

Sisukord

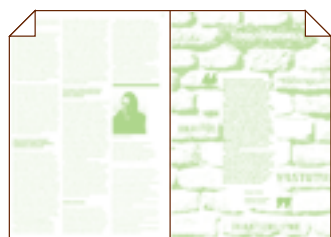
2-3

4-5

6-7

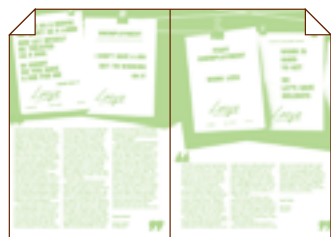
8-9

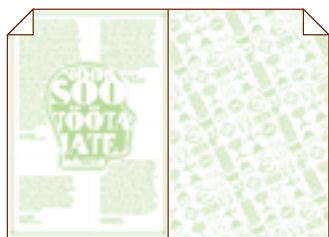
10-11

12-13

14-15

16-17

18-19

20-21

22-23

24-25

26-27

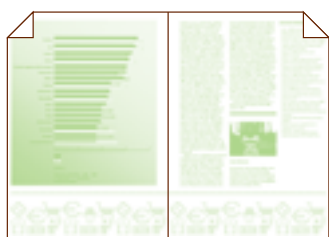
28-29

30-31

32-33

34-35

Si s i h t

S E L L U L I S

Ajakirja MIHUS teine number ilmub koos kollaste ja punaste langevate lehtedega. Sügis on see aeg, kus paljud noored maitsevad oma otsuste vilju – alustatakse valitud eriala õppimist, pakitakse asju, et minna aastaks välismaale vabatahtlikuks, uudistatakse huvikooli avatud uste päeval, astutakse esimest korda noortekeskuse uksest sisse või tehakse esimesi samme tööturul. Kuidas noored nende otsusteni jõuavad? Millised on need kogemused ja kes on need inimesed, kes noori nende otsuste langetamisel toetavad?

Käesolevas ajakirjas on vaatluse all ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” üldeesmärk, mis on suunatud noorte tööturule sisenemise valmiduse ja toimetuleku tõstmisele noorsootöö teenuste kõrgema kvaliteedi kaudu. Eri autorid vaatlevad noorsootöö ja noorte tööhõive teemat oma valdkonna seisukohast ja mõtisklevad, millist rolli noorte tööturule siseneisel kannab noorsootöö.

Selleks, et noorte mõtetes antud teemal suuremat selgust saada ja neid teienigi tuua, võtsin ette reisi Karepa laagrisse. Taaskord proovisin kätt koomiksimeetodiga, mille tutvustus eelmises MIHUSes ka teieni jõudis. Sain kinnitust, et tegemist on hea töövahendiga, mille abil noortega vestlust tekitada. Lisaks mõistsin, et esmapilgul üsna keerulisena tunduv tööturule sisenemise teema on noortel mõttes ka suvepuhkuse ajal peale tegevusrohket laagripäeva. Kui sissejuhatus teemasse oli tehtud, asusid noored kohe tööle. Joonistamise käigus arutasime, mis neile tulevase tööelu peale mõeldes muret teeb. Huvitav on tagantjärele näha, et noorte poolt väljatoodud teemad kattuvad paljuski teemadega, mida ajakirja uuringute peatükiki käsitletud: pere majandusliku olukorra seos edasiõppimisplaanidega; kutsekooli ja kõrgkooli vahelised dilemmad; suure sissetuleku saamise perspektiiv tõelise kutsumuse kõrval ja muud olulised arengud ning küsimused. Ühtaegu on see tõestuseks, et uuringud on praktikaga seotud ja võivad igapäevatoos abiks olla.

Mõned mõtted ajakirja lugemiseks ja tööle kaasa ka 27. augustil Tartus toimunud seminarilt „Läbi noorsootöö hakkamasaavaks tööturul”:

Noorsootööl on võimalus tõsta ühiskonna sotsiaalset kapitali ja selle kaudu usaldust ning vähendada veidi seda nn. heaoluühiskonna üksindust meie keskel;

■ „Oskus suhelda endast erinevatega – see on suhtlemisoskus”. Noorsootöotegevuste käigus saavad noored kogeda avatust, uudishimu, tähelepanelikkust ja teineteise märkamist. 2008. aasta inimarengu aruanne toob välja, et Eesti noortel on õppimisrõõmust puudu. Noorsootööl on võimalus tekitada väike osa sellest rõõmusest – iseenda, teiste ja maailma mitmekesisuse avastamise rõõmu.

■ Ühest küljest on Eestis hetkel töökohtade puudus ja töötuse protsent kasvab jõudsalt igakuiselt. Samal ajal võib ettevõtjatelt kuulda ka tõdemust, et noorte hulgas ei leia häid

töötajaid. Haridustaseme võrdluses ei ole Eesti üldsegi teiste riikide kõrval halval kohal. Mis on siis need oskused, teadmised, pädevused, mis noortel vajaka jääb? Kas on noorsootööl siin koht, kus Eesti jätkusuutlikkust toetada?

■ Noortele peaks pakkuma võimalusi koguda eneseusaldust ja julgust ennast avada, näha seda, mis on nendes väärtuslikku – kui see olemas, siis sinna ümber tekivad ka oskused ja teadmised.

■ Uuringud on olulised, et olla noorte jaoks õige ja adekvaatse informatsiooniga toeks. Aeg-ajalt on hea võtta hetk, et närida läbi majandus- teadlaste koostatud tööturuuuringutest, kuna seal peituvad vastused küsimustele, mis noori oma tuleviku valikute osas vaevavad.

Kõik ajakirjas leiduvad artiklid ja seminari ettekanded viisid mind siiski järelduseni, et tööturule sisenemine ja seal toimetulek ei ole eesmärk iseenesest, vaid üks osa suuremast eesmärgist. Töökohta valik, töötamine ja karjäärireedel on väga olulised aspektid tänapäeva elus, kuid eelkõige tuleb suunata energia keskkonna loomisele, mis toetaks noore inimese arengut õnnelikuks ja oma eluga rahulolevaks ühiskonnaliikmeks. Sellisel juhul on noortel oskus ja julgus saada hakkama ka olukordades, kus majanduslangusest või muudest asjaoludest tingituna tööleidmine väga keeruliseks võib osutuda. Olles toetanud ka ühiskonna sotsiaalse kapitali kasvu ei pea need noored antud situatsioonidega üksinda toime tulema.

Juhul kui ajakirja lugemine või teie igapäevane töö noortega pakub mõtteid ja ideid, mida ka teistega jagada, siis ootan hea meelega tagasisidet ja teie sisendit!

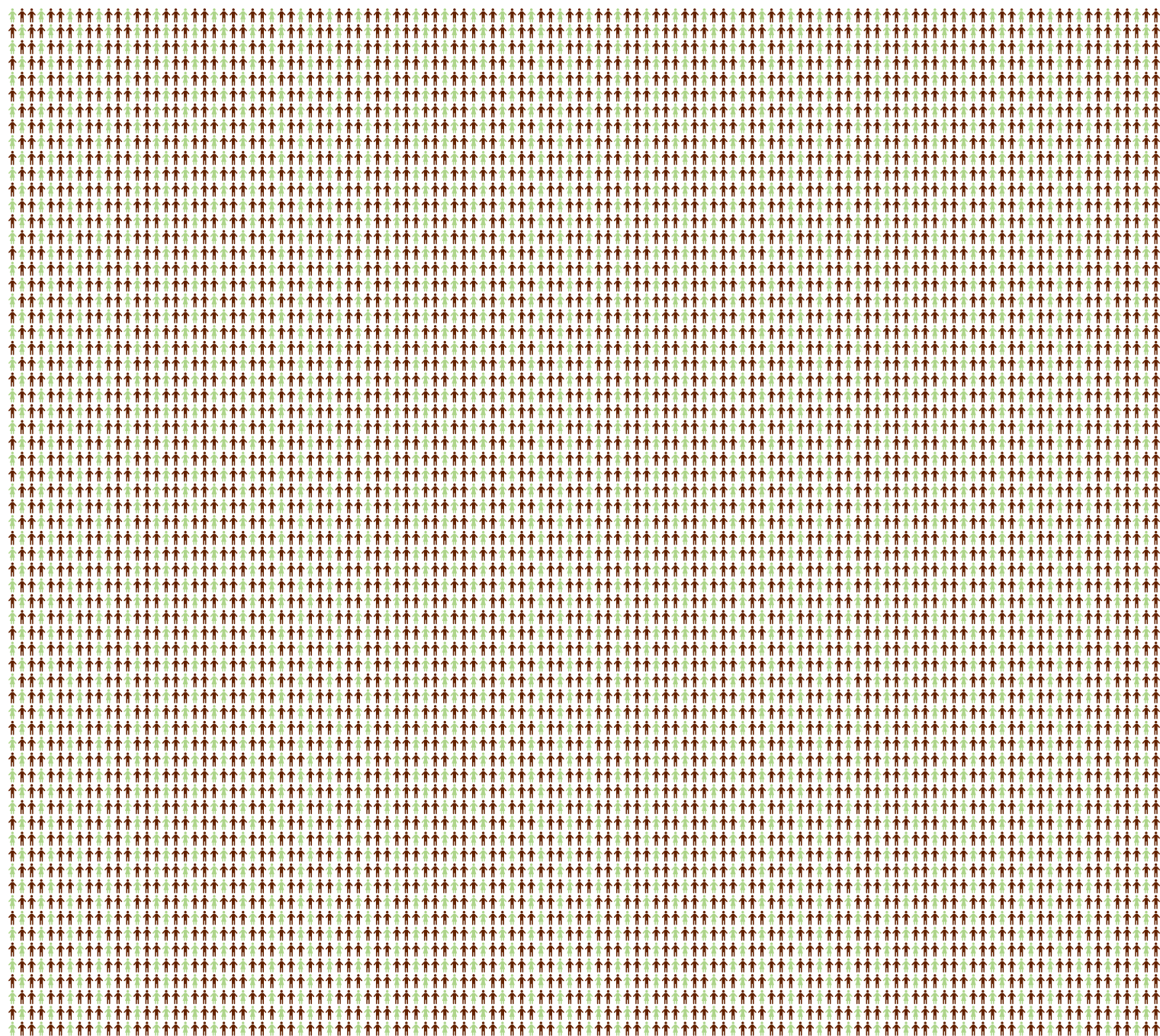
Head lugemist soovides!

Marit Kannelmäe-Geerts

marit@noored.ee

ESF programmi "Noorsootöö kvaliteedi arendamine" õppematerjalide arendamise koordinaator

Eesti ühiskonna jätkusuutlikkuse üks valusamaid probleeme on noore põlvkonna võimekus asendada aktiivsest ühiskonna elust ja tööturult lahkuvaid vanemaid ja vanavanemaid. Küsimus pole paraku ainult madalas sündivuses. Probleem on sellegi väikese järelkasvu võimetekohases rakenduses. Kaksikümend tuhat Eesti noormeest ja neidu ei õpi ega tööta kusagil ega ole ka sõjaväes või lapsepuhkusel.

Nende hulgas on nii koolidest välja langenuid kui pärast kooli lõpetamist ripakile jäänuid. Teatud osa nendest on sellises 'vaba hõljumise' olekus ajutiselt ja loodetavasti leiavad peagi õppimise või töövõimaluse. Murelikult suure osa jaoks võib selline hõljuv olek muutuda või ongi juba muutunud sooviks Eestist lahkuda või halvimal juhul vabaks langemiseks ühiskonna põhja –

narkomaaniasse ja kuritegevusse. Samas kui lehepealkirjad juubeldavad sündimuse tõusu üle, kukub terve ühe aastakäigu jagu noori ühiskonnast välja. libe pööramine positiivseks muutub tühiseks ohu kõrval, mida selline olukord toob kaasa Eesti inimarengule ja ühiskonna jätkusuutlikkusele.

Iseäranis murelik on noormeeste olukord (vt tabel), kelle hulgas on töötuid kolm korda enam kui neidude ja noorte naiste seas.

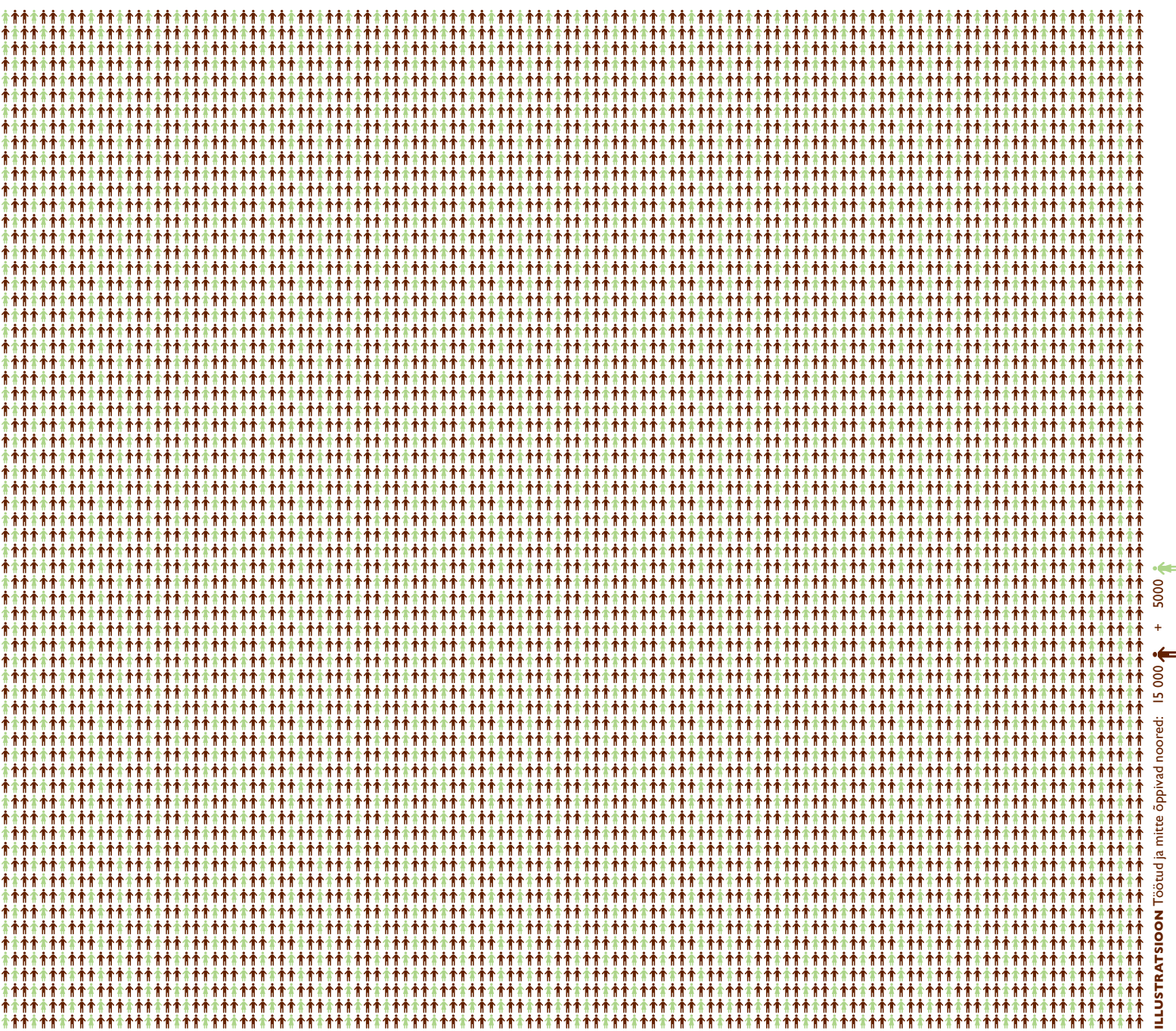
Tööstus osalevate 15-24 aastaste noorte sooline jaotus 2009 a. I Q

	..hõivatud, tuhat	..töötud, tuhat	Töötute osakaal
Mehed ja naised	56,1	20,8	27%
Mehed	29,3	15,3	34%
Naised	26,8	5,4	17%

Eesti Inimarengu aruandest on näha, et poisid ja noormehed on juba koolis tütarlastest enam vastuvõtlikud sotsiaalsetele ahvatlustele ja riskidele. Sotsiaalsete kõrvalekallete ja terviseriskide oht kasvab mõõtmalt kiiresti, kui poisid koolist välja langeb või pärast kooli endale tööelus kohta ei leia. Kuid ka töötavate meeste riskid on suuremad, nad langevad sagedamini õnnetuste, stressi ja äkksurmade ohvriks. Meeste kõrgem tööpuudus on seetõttu sotsiaalsete riskide eriti ohtlik võimendaja.

Oma rolli mängib siin seegi, et tublide, koolis ja elus edasipüüdlike tütarlaste ja noorte haritud naiste kõrval ning hakkajate ja hoolitsevate emade ja vanaemade käe all kasvanud Eesti poisid ja noormehed võivad kriisi korral olla sotsiaalselt üsna abitud ja üksijäetud.

IDEST INIMARENGU KONTEKSTIS

ILLUSTRATSIOON Töötud ja mitte õppivad noored: 15 000 + 5000

Sellisest olukorrast tulenevad noorsootöö väljakutsed ei puuduta ainult noorsootöötajaid ja noori endid, vaid on otsustava tähtsusega kogu Eesti jätkusuutlikule arengule.

Lihtsalt öeldes peaks noorsootöövahenditega saavutama, et viieteistkümnest tuhandest töötust ja mitte õppivast noormehest ja viiest tuhandest neust enamus ei hälbiks ühiskonnast ega langeks sotsiaalsete ohtude ohvriks, vaid leiaks endas uut jõudu ja tahet, et lõpetada koolitee, omandada võimetekohane tööd ja leiba tagav elukutse ning saada täisväärtuslikuks ühiskonnaliikmeks. Seda on lihtsam öelda ja projekti eesmärkidesse kirjutada kui tegelikuks teha. Seetõttu peaks iga noorsootöötaja alustama endale jõukohaste eesmärkide ja positiivsete väljakutsete määratlemisest võimalikult konkreetse sihtrühmaga seotuna ja ka oma võimete ning oskuste enesekrii-

tilisest hindamisest ja arendamisest. Ta peaks iseendale vastama, kui suurt hulka ja just milliste probleemidega õpingutest ja tööst kõrvale jäänud noori suudab ta oma tegevusega hõlmata ning milliseid tulemusi on reaalne sellega saavutada. Kas sihiks on lihtsalt läbi viia teatud hulk üritusi ja jagada informatsiooni, või tahetakse kujundada ka hiljem toimivaid võrgustikke, arendada sotsiaalseid oskusi, äratada ja tugevdada eneseusku ja motivatsiooni, luua toimivaid meeskondi ning saavutada konkreetsete projektide algatamist, praktiliste sammude tegemist.

Eriti oluliseks pean ma nii noorsootöötajate endi kui ka sihtrühmade jaoks vastastikku toetavate ja innustavate võrgustike kujunemist. Tänapäeva ühiskonna arengus mängib võrgustikulise koostöö ja usalduse

pinnalt kogunev sotsiaalne kapital järjest suuremat osa. Noorsootöötajal on võtmeroll just selle rikkuse loojana.

Marju Lauristin

Töötab Tartu Ülikoolis sotsiaalse kommunikatsiooni professorina.

FOTO Kart Pullinen

Nii kodu kui ka kool saavad palju ära teha, et noor saaks hiljem tööelus hästi hakkama. Näiteks kodused tööd, mida koos lastega teha ning ühised leheriisumised koolis ja muud heakorratööd. Olen 15 aastat töötanud noorsootöötajana ja mõeldes nendele noortele, kellega olen selle aja jooksul kokku puutunud, siis tuleb tõdeda, et vaid vähesed noored on nõus tegema vabatahtlikku tööd. Vaid vähesed koolid rakendavad tiheda õppekava tõttu töökasvatuse meetodeid. Erandiks on siin tööõpetus- või kodundustunnid.

Siin tulemegi appi meie – noorsootöötajad. Millised vahendid selleks on? Võlusõnaks on töökasvatus, mis on üks osa sotsiaalkasvatusest ning mille kaudu antakse edasi teadmisi ja oskusi sotsiaalses keskkonnas hakkamasaamiseks. Noorsootööstrateegia aastateks 2006–2013 sätestab, et töökasvatus on üks noorsootöö valdkondadest, mille eesmärgiks on mitmekesiste meetodite abil valmistada noori ette tööturul hakkamasaamiseks.

Noorsootöötaja abiga on võimalik korraldada käsitööringi või luua õpilasfirma, korraldada töövarjupäevi ning teostada kutse- ja karjäärinõustamist. Kindlasti ei tohi ära unustada ka õpilasmalevat. Erinevad noorteühendused, klubid, huviringid - kõik see on suureks abiks noore sotsialiseerimisel ning ka hilisemal töölesuundumisel.

Eraldi soovin välja tuua skautluse. Mul on mitu tuttavat, kes on oelnud, et just skautlus on teinud nad selliseks nagu nad on. Neil on olemas võrgustik, kus suheldakse ning koostööd tehakse. Tuttavaks saadi metsalaagrites, kus õpiti eluks vajaminevaid oskusi ning õpiti ennast ja teisi tundma. Tavapärasest keskkonnast väljaviimine aitab mõista asju, millega noor igapäevaselt kokku ei puutu; ta hakkab elu vaatama avarama pilguga. Minu sõber Sass, kes tegeleb noorte narkomaanidega, teeb oma tegevusi just looduses. Nad püüavad kala, matkavad, teevad ise süüa ja ööbivad enda valmistatud onnides. Loodus muudab neid.

Kindlasti oleks meil ka õppida vene pedagoogilt Anton Makarenkolt, kes 1920. aastal alustas kodutute laste kasvatusasutuse loomisega, kus kasutas töökasvatust. Seal püüti kasvatada noortest pättidest inimesi, kes suudaksid kasvatusasutusest lahkudes ise oma elu ehitada. Tema idee kandis vilja. Makarenko meetodid on pedagoogide hulgas populaarsed ka praegu ja mitte ainult Venemaal, vaid ka mujal maailmas. Neis pole midagi üleloomulikku, seal valitseb terve mõistus.

Kuus aastat tööd Jõhvi Noortekeskuses pani mind märkama, et noortekeskust külastavate noorte seas on levinud arvamus, et kodus käiakse vaid söömas või siis ööbimas. Jutuajamistest selgus, et kodus on vanemad, kes „mõlisevad” ega lase rahun olla. Sama jama on kooliga, seal kästakse asju pähe õppida ning jällegi koguaeg „mõlisetakse”. Uurisin noortelt, miks nad siis noortekeskust külastavad, ka siin on ju ka täiskasvanud inimesed, kes ei luba alkoholi tarvitada ning nõuavad reeglite täitmist. Noorte vastus oli, et siin saab vabalt olla ning teha lahedaid asju.

Just nimelt - noored kogunevad sinna, kus on lahe, kus nendega ei „mõliseta” ning kus saab teha seda, mis on huvitav. Pakkudes noortele lahedamaid tegevusi kui seda pakub tänav, saabki tegeleda noorte võimekuse tõstmisega, et nad suudaksid esiteks iseendaga hakkama saada ning seejärel panustada Eesti ühiskonna jätkusuutlikkusse.

Argo Bachfeldt

looduses kasvataja
www.looduskasvatus.ee

Tööturule trügides: väljakutsed noorsootöös

Ebakindlus tööturul kasvab

„Noored on see segment Euroopa rahvastikust, kes töötab kõige suuremal määral vähe kvaliteetsetel töökohtadel, mis nõuavad madalat kvalifikatsiooni ning on madalalt tasustatud” - selline on lühikokkuvõtte noorte olukorrast tööturul aastataguses Euroopa Komisjoni poolt tellitud uuringus¹. Ebakindel positsioon tööturul kajastub ka värskes tööturu statistikas, mille kohaselt on Euroopas 2009. aasta esimese kvartali seisuga 5 miljonit töötut noort ja noorte töötuse määr on 18,3%, mis on märkimisväärselt kõrgem keskmisest (8,2%)², kusjuures Eestis on noorte olukord halvenenud eriti kiiresti ja rängalt – noorte töötuse määr on aastaga kasvanud 7,6 protsendilt 24,1 protsendini. Kui noortel oli keeruline tööturul(e) trügida juba nn õitsengu tingimustes (nt lõigu alguses tsiteeritud uuring on valminud siiski majanduskasvu aastatel – sellega alustati juba 2006. aastal – ja see kirjeldab põhjalikult kuivõrd mitmetahulisi raskusi on noortel tööturule integreerimisel), toob majanduskriis näitlikult esile mõiste „riskirühm tööturul” tähenduse – muudatused tabavad esimesena ja valusalt.

Noorsootöö on oluline

Arusaam, et noorsootöö toetab noore toimetulekut elus ja annab selleks vajalikke teadmisi ning oskusi, on Eesti noorsootöö lähtekohaks olnud päris algusest peale. Juba esimeses, 1936. aastal heakskiidetud, noorsoo organiseerimise seaduses³ nähakse vajadusena „luua noorsoole soodsaid võimalusi teadmiste ja oskuste omandamiseks ning oma positiivsete oskuste väljaarendamiseks ja tegevusse rakendamiseks”. Ka kaasaegse noorsootöö kujunemisel ja seda kajastavates strateegilistes dokumentides (noorsootöö kontseptsioon 2001-2004, noorsootöö strateegia 2006-2013) on noorsootöö seosed tööturuga silmapaistvad. Viimastel aastatel on ilmunud hulk kirjutisi ja kirjeldusi noorsootöö võimalustest toetada noore šansse tööturul hakkama saada⁴, samuti on suurenenud arusaam mitteformaalse õppimise tähtsusest.

Kokkuvõtlikult saab noorsootöö võimalused seoses noorte olukorraga tööturul esile tuua kahes grupis:

Noorsootööl on võimalused toetada noore õppimist ja oskust, soovi ning harjumust õppida erinevates kohtades, erinevates vormides, elukestvalt. Seeläbi aitab noorsootöö kaasa ühelt poolt uute teadmiste, oskuste, kogemuste omandamisele ning teisalt ka positiivse õpikogemuse saamisele. Viimane on eriti oluline noorte puhul, kel nt formaalharidusest positiivseid võnkeid elus eriti ei teki. Noorsootöö saab positiivse kogemuse kaudu toetada ka tasemehariduses jätkamise soovi, sest on selge, et tasemehariduse tunnistus (ja eriti kõrgharidust tunnistav) on tööturukonkurentsivõime kindlasti eeliseks, kuigi mitte garandiks⁵.

Sotsiaalse tõrjutuse ennetamiseks ja selle mõju vähendamiseks on noorsootööl mitteformaalse hariduse valdkonnana kasutada suur hulk võimalusi ja meetodeid, mida teistes valdkondades on raskem või võimatu rakendada. Noorsootöö põhimõtted ja eetika, mis väärtustavad noort kui partnerit ning „otsivad” noori nende tegelikus elukeskkonnas, noorte huvid ja vajadused maailmas, on eriti sobivaks aluseks reaalse sotsiaalse kaasatuse kujundamisele. Kätesaadavad võimalused eneseteostuseks ja eneseväärikuse kujunemiseks, aga ka tugi probleemidega toimetulekuks – need on noorsootöö võimalused.

Noorsootöö kvaliteedi programm abiks tööhõivevalmiduse tõstmisel

30.06.2008 kinnitas haridus- ja teadusminister oma käskkirjaga riikliku programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine”, mille rakendamiseks kasutatakse peamiselt välisabi Euroopa Sotsiaalfondist. Programmi põhieesmärgiks on tõsta noorte valmidust tööturule sisenemiseks ja seal toimetulekuks tänu noorsootöö teenuste kõrgemale kvaliteedile. Tegevused keskenduvad noorega töötavate spetsialistide koolitusele ja noorte kohta käivate teadmiste hulga ning kvaliteedi suurendamisele. Ajakiri MIHUS on üks näide konkreetsest ettevõtmisest, mille kaudu kirjeldatud eemärke on kavas saavutada. Eesti Noorsootöö Keskus programmi üldjuhina ning SA Archimedes Euroopa Noored Eesti Büroo ja Eesti Noorsoo Instituut programmi partneritena on tänaseks aasta programmi elluviimise nimel koos töötanud ning programmi tegevused jätkuvad kuni aastani 2013 (vt detailne ülevaade programmist <http://www.entk.ee/?id=274&keel=ee>).

Lisaks tõsiasjale, et programm aitab suuresti kaasa noorsootöö arengule, on tähelepanuväärne, et programmi heaks-

kiitmiseks 2008. aastal oli Eesti üks väheseid riike, kes võttis EL tõukefondide vahendit riikliku programmi näol kasutusse just noorsootöö valdkonnas ning tunnustas seeläbi ka noorsootöö olulisust tööturu arengutes. Selle aasta juulis viis grupp uuringuinstituute Rahandusministeeriumi tellimisel läbi struktuurvahendite rakenduskava hindamise ning noorsootöö kvaliteedi programmi mõte ning tegevustik sai selles heakskiitva hinnangu. Selgelt on toetatud noortega töötavate spetsialistide ja nende koolitamise rolli noorte tööhõivevalmiduse kujunemisel, eriti aga noorsootöö rolli sotsiaalse tõrjutuse riski ennetamisel ja selle mõju vähendamisel. Uurijate hinnangul oleks just noorsootöö programm see, kuhu peaks lisavahendeid panustama (vt uuringuaruannet http://www.struktuuri-fondid.ee/public/Struktuurivahendite_rakenduskava_hindamine.pdf).

Euroopa Liidu poliitika uued suunad kinnitavad Eesti valikuid

Euroopa Komisjoni 2001. aasta valgel raamatul põhinev noortepoliitika koostöösükkel saab 2009. aastaga otsa ning asutud on uue koostööraamistiku loomisele, mis loodetakse heaks kiita juba alanud Rootsi eesistumise jooksul. Komisjon on kirjeldanud oma nägemust vajalikest arengutest 27. aprilli 2009 teatises „ELi noorsoostrategia: investeerimine ja mobiliseerimine. Uuendatud avatud koordineerimismeetod noortega seotud väljakutsete ja võimaluste tarvis”⁶. Lohiseva pealkirjaga dokumendis on tööhõive valdkonna eesmärgidena kirjeldanud Euroopa Komisjon vajadust „arendada noorsootööd kui võimalust toetada noorte tööhõivevalmidust” ning „tagada, et noorte tööhõive edendamiseks ettenähtud ELi fonde, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi, kasutatakse efektiivselt”.

Euroopa Komisjoni teatis „Ühine kohustus tööhõive tagamisel” (03.06.2009)⁷, mis määratleb olulisemad prioriteedid ja meetmed töökohtade säilitamiseks ja raskustesse sattunute abistamiseks ning sillutab ühtlasi teed majanduse elavdamisele, toob esile, et riigid peaksid reageerima kriisile uute meetmetega Euroopa Sotsiaalfondi vahendite kasutamisel. Üks kuuest peamist (rahalist) tähelepanu vajavast toetussuunast on fokuseeritud noortele.

Kokkuvõtteks

Võib kinnitada, et aastad tugevat tööd Eesti noorsootöötajate poolt on toonud meid aega, kus ei ole vaja enam tunda end äärmuslasena väljendades veendumust, et noorsootööl on roll mängida noore inimese võimalustes tööturule jõuda ja seal toime tulla ning tööturu lainetustest tekkivate sotsiaalprobleemidega hakkama saada.

Nüüd aga on seda olulisem tagada, et noorsootöö tegelik sisu ka vastaks sellele rollile. Olukorras, kus noorsootöötajad peavad noore aitama kusagile, kus mugav olla ei ole, aga minemata ei saa ka jätta, peavad meetmed ja meetodid olema pikaajalist tuge ning enesekindlust loovad. Noortevaldkond on suutnud kujuneda võrdsete võimaluste, osaluse ning partnerluse väärtuste kandjaks, mistõttu on noorsootööl nõ tagataskust võtta mitmekesiseid ja tulemuslikke lähenemisi probleemide lahendamisele ja ennetamisele. Omajagu tuge meetodite ja koolituste leidmiseks pakub kasvõi eelkirjeldatud programm.

Ja lõpuks - ei tohi unustada noori – just noorsootöö saab iseenda näitel tõestada, kui võrd palju loovat ja arendavat mõtet kannab endas noorte vahetu osalus neid puudutavate tegevuste kavandamisel ja elluviimisel.

Anne Kivimäe

Töötab Haridus- ja Teadusministeeriumi noorteosakonnas 2002. aastast, alates 2004. aastast osakonnajuhatjana. Noortevaldkonnas alustas tööd 1997. aastal Narvas, olles Narva Noortekeskuse direktor alates selle asutamisest 1998. aastal.

1 „Pathways to work: Current practices and future needs for the labour market integration of young people. YOUTH: Young in Occupations and Unemployment: Thinking of their better integration in the labour market”. Vt <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=et&catId=89&newsId=448&furtherNews=yes>.

2 http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-23072009-BP/EN/3-23072009-BP-EN.PDF

3 Vt hariduskorralduslike aktide andmebaasi 1918-1940 <http://www.hm.ee/index.php?0510503>.

4 Vt nt „Noored ja tööturg noorsootöö vaatenurgast”, MTÜ BGC Grupp 2006;

5 Euroopa esimene noortereport toob esile, et mida kõrgem on haridustase, seda madalam on töötusjäämise risk. Vt raport http://ec.europa.eu/youth/news/doc/new_strategy/youth_report_final.pdf.

6 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2009:0200:FIN:ET:PDF>.

7 <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=en&newsId=514&furtherNews=yes>.

KOOSTÖÖSKUS

Noorsootöö osatähtsus noore inimese tööeluks ettevalmistamisel on ülimalt oluline. Kiiresti muutuv keskkond eeldab inimeselt palju enam, kui ta omandab formaalhariduse raames. Ammu enam ei piisa edukuseks tööturul vaid headest hinnetest ja õpikutarkusest.

Mitmed ettevõtmised noorsootöös võivad kõrvaltvaatajale tunduda esmapilgul kohatu tiluliluna, tihti kuuleb pahandamist laadis: „Need on ju need pätid poisid ja nüüd te korraldate neile veel mingi lõbusa seikluse?!”. Professionaalse noorsootöötaja korraldatud tegemised ei ole aga ainult lõbus aja möödasaatmine või igavuse peletamine – nende tegemiste käigus arendavad noored oskusi ja koguvad teadmisi, mida nad ei õpi ei koolis ega kodus. Edaspidise elu, sealhulgas ka tööelu seisukohalt on olulised näiteks koostööoskus, oma tegude eest vastutama õppimine, eestvedamise kogemus, oma aja planeerimise oskus, enese tegevuse analüüsimine – üks õnnestunud noorsootööprojekt aitab noorel neid oskusi arendada.

Noore puhul, kellel töökogemus puudub või on väike, on osalemine noorteorganisatsiooni töös, huviringis või kasvõi ühekordne kaasalöömine mõnes projektis tõhus viis, kuidas parandada oma võimalusi tööturul. Lisaks väärtuslikele oskustele ja kogemustele, mida noor omandab, saadab ta ka potentsiaalsele tööandjale signaali, et suure tõenäosusega on tema näol tegemist vastutusvõimelise, aktiivse ja koostööalt inimesega, kelle huvid ei piirdu sihtu hängimisega.

Maarja Voitka

*Viljandimaa Noortekeskus
Karjääriinfo spetsialist*

TÖÖKOGEMUS

ANALÜÜS

VASTUTUS

PLANEERIMINE

Kõikidel,
kel veel on töö,
palutakse endast
teada anda
TÖÖHÕIVEAMETILE
enne kella
viit¹

Noorte töötusest

ja sellest, kuidas see kõik noortevaldkonnaga seotud on. Eestis ja Euroopas.

Vaadates töötuse pidevat süvenemist viimase aasta jooksul, nii sellesisulisi kajastusi meedias kui töö kaotamise lugusid inimeste igapäevaeludest, tundub vahest, et ehk ei olekski võimatu kui ühel hetkel ilmuks uudistes umbes selline üleskutse: Kõikidel, kel veel on töö, palutakse endast teada anda Tööhõiveametile enne kella viit.

Või ei ole olukord siiski nii hull? Ja kas üldse, kuivõrd või kuidas peaks me tööpuuduse teemale noortevaldkonnas tähelepanu pöörama? Neile küsimustele käesolev artikkel keskendubki.

Noorte töötusest nii- ja naapidi

Töötust kui nähtust avavad uurimused Euroopast (ja laiemalt) toovad esile, et tööpuudus on noorte seas pea alati kõrgem üldisest töötuse määrast (Byambadori 2007, O'Higgins 1997 jt). Noorte töötus ilmneb olevat ka tundlikum majandusolukorra muutuste suhtes. See tõuseb hüppeliselt kriisitingimustes ning kriisi möödudes ilmutab kiiremaid leevendumismärke võrreldes üldise tööpuudusega (ibid). Nii ei ole see teisiti olnud ka möödunud aastast tähelepanukeskmes püsinud masu tingimustes.

Euroopas on töötus noorte seas² olnud pidevas tõusujoones alates 2008. aasta kevadest, kasvades hüppeliselt sama aasta oktoobris ja olles käesoleva aasta varasuveks jõudnud 19,5% - ni³. See on läbi aegade kõrgeim näitaja perioodil, mil Eurostati poolt Euroopa Liidus noorte töötuse statistikat on kogutud (*EU employment situation and social outlook*. Euroopa Komisjoni igakuine monitooringuaruanne, juuli 2009).

Et Euroopa Liidu peres võivad õed-vennad ehk liikmesriigid vägagi erinevas olukorras olla, leiab tõestust ka noorte tööpuuduse statistikat vaadates. Ja paraku ei ole siin Eestil põhjust rõõmustamiseks: käesoleva aasta esimese kvartali kohta avaldatud andmete põhjal tõusis tööpuudus noorte seas Eestis 24,1%-ni ja see on täna üks kõrgemaid näitajaid Euroopa Liidus. Meist eespool on vaid Hispaania 33%, Läti 28%, Itaalia 24,9%, Kreeka ja Rootsi 24,2% (Eurostati uudisleht 23.07.2009). Koos teiste Balti riikidega juhime paraku ka edetabelit viimase aasta jooksul kõige enam kasvanud tööpuudusest noorte seas (Eestis on see tõusnud 7,6%-lt 24,1%-le, Lätis 11%-lt 28%-le ja Leedus 9,5%-lt 23,6%-le (ibid.).

Statistika on kahtlemata üks arvestatavamaid viise milleiganes kirjeldamiseks ja igal juhul aitab see esile tuua problemaatika tõsidust. Noorsootõtaja jaoks on aga samavõrd oluline mõista tööpuuduse kui keeruka sotsiaalse nähtuse olemust, sh töötuks jäämise võimalikke põhjuseid, selle mõju noore enesehinnangule ja üldisele toimetulekule ning seoseid sotsiaalse tõrjutusega.

Väga üldistatult võib öelda, et töötuse võimalikes põhjustes on oma roll nii mikro- kui makrotasandi teguritel,

st nii indiviidist otseselt tuleneval kui teda ümbritseval, sh laiemalt ühiskonnakorralduse ja tööturuolukorraga seotul. Individuaalsete teguritena toovad uurimused esile näiteks seoseid tööpuuduse ja haridustaseme, etnilise päritolu, territorilise olukorra, erivajaduste jm vahel (O'Higgins 1997 jt). Üks enamuuritud valdkondi on tööturul toimetuleku seos inimese haridusteedega ning (tõsi küll, ilma erilise üllatuseta) ilmneb koolihariduse oluline mõju (siinjuures on oluline mainida, et mitteformaalset õppimist on lihtsalt oluliselt vähem uuritud kui formaalharidust, st mitte et sel oleks kuidagi oma olemuselt vähemtähtis roll).

Nimelt need noored, kes jätavad õpingud pooleli, puutuvad oma edasises elus kaks korda tõenäolisemalt kokku töötü staatusega kui need, kes oma õpingud lõpetavad (viide OECD 2007. aasta raportile Euroopa Noortefoorumi poliitikadokumentis „*Early Education leaving*”, 2008). Samas on oluline mõista, et töötus ei ole siiski vaid „väheharitud inimeste probleem” ning eriti praeguses majandusolukorras puudutab töötus väga erineva haridustaseme ja -taustaga noori. Olgu siinkohal kasvõi näiteks Rootsi, kus enam kui 90%-l noortest on lõpetatud keskharidus, kuid töötus noorte seas on täna üks Euroopa kõrgemaid, 24,2% ((ibid, Eurostati uudisleht 23.07.2009).

Sedavõrd komplekselt nagu võimalikke põhjuseid, tuleks ka näha töötuse teema seoseid noortevaldkonnaga. Noortepoliitikas on erinevate toimealade koosmõjus võimalik mõjutada noori puudutavaid (töö)seadusi ja luua tingimusi tänapäeva noorte elu-oluga võimalikult hästi haakuvateks töötingimusteks. Samas praktilise noorsootöö ja eelkõige noorsootöös asetleidva mitteformaalse õppimise kaudu on võimalik mõjutada noorte kui indiviidide võimalusi ja suutlikkust leida tööd. Kas ja mil moel see kõik aga tegelikkuses aset leiab? Kas poliitikalukundamine ja praktilise töö valdkond suudavad siin teineteist toetavas sünergias toimida?

Noorte tööhõive käsitlusi noortevaldkonna alusdokumentides

Ehkki viimase kümne aasta jooksul on nii Eestis kui teistes Euroopa riikides noorte tööpuuduse osas olnud ka nõ oluliselt paremaid aegu, ei saa siiski öelda, et noorte tööhõiveküsimused, sh võitlus töötusega noorte seas oleks uus problemaatika.

Euroopa Noortepakt ja selle järeltegevused on ühe võtmevaldkonnana keskendunud just noorte sotsiaalsele ja tööalasele integratsioonile; Euroopa Ühenduse Komisjoni teatis „Noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamine”; Euroopa Noortefoorumi poliitikadokumendid koolist väljalangemisest ja noorte töötusest või Euroopa Nõukogu algatused ... need on vaid mõned näited teemale tähelepanu juhtimisest Euroopa tasandi noortepoliitikas

viimaste aastate jooksul. Käesoleva aasta kevadel lisandus oluline täiendus Euroopa Komisjoni poolt koostatud Euroopa noorte-strateegia ja noori käsitleva ülevaatliku raporti näol. Noortestrategie määratleb ühe eesmärgina noortele enamate tööhõivevõimaluste loomise.

Samas on Euroopa tasandil nimetatud arengute kriitiliste hinnangutena ette heidetud deklaratiivsust (ehkki on ilmne, et sedavõrd mastaapset konteksti arvestaval dokumentatsioonil ongi oma teatud stiil), üldsõnalisust ja liigset keskendumist haridusele kui võimalikule leevendusmeetmele. Senisest jõulisemalt tuleks aga otsida lahendusi koostöös „mõjuvõimsamate“ valdkondadega nagu tööturg ja sotsiaalne kaitse.

Eesti noortevaldkonnas käsitleb noorte tööhõivega seotud küsimusi Eesti noorsootöö strateegia 2006-2013 ja seda nii noortepoliitika toimevaldkonna kui ühe noorsootöö valdkonnana⁴. Seejuures on lähtepositsiooniks tõdemus, et noorsootöö aitab omandada tööturul läbilõõmiseks olulisi oskusi ja teadmisi. Tähtsamateks tegevusvaldkondadeks on info- ja nõustamisteenused, töökasvatus, vabatahtlik tegevus, teatud määral ka noorteühingute ja noortekeskuste tegevus (viide Edgar Schlümmeri ettekandele koolitusel „Noorte töötajate kaasamine läbi mitteformaalse õppimise, 2007⁵). Arendamisperspektiiviga valdkondadena on esile toodud integreeritud nõustamismudeli rakendamist, tööõiguslase info kättesaadavuse parendamist ning mitteformaalse õppimise tunnustamisega seotud küsimusi (ibid, lk. 50).

Oluliseks strateegiliseks arenguks siseriiklikul tasandil on Euroopa Sotsiaalfondi programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ elluviimine, mille eesmärgiks on tõsta noorte valmidust tööturule sisenemiseks ja seal toimetulekuks tänu noorsootöö teenuste kõrgemale kvaliteedile⁶. Programmi raames toimuvad koolitused ja antakse välja õppematerjale jms ning loodetavasti kujuneb programmiperioodi jooksul ühtlasi parem arusaam neist noorsootöö kvaliteeti mõjutavatest teguritest, mil on otsene seos noorte parema toimetulekuga tööturul.

Kui seninimetatu – kahtlemata äärmiselt olulised viited noortevaldkonna strateegilistes dokumentides – puudutab siiski peamiselt noorte tööhõivega seonduvat laiemalt ja pigem põgusalt, keskenduvad üksikute eranditega spetsiifiliselt töötusega silmitsi seisvate noorte olukorrale, siis Euroopa Liidu programmi Euroopa Noored raames on noorte töötus üha enam tõusmas tähelepanu alla nii Euroopas kui Eestis. Nii on see üheks Euroopa Komisjoni SALTO Sotsiaalse kaasatuse ressursikeskuse 2009. aasta prioriteet-teemaks. Ühe praktilise väljundina toimus käesoleva aasta juunis Portugalis üle-euroopaline koolitus „Unemployment: I don't have a job but I'm working on it“, kus Euroopa erinevate

riikide noorte- ja tööhõivevaldkondade spetsialistid otsisid võimalusi noorte töötuse leevendamiseks⁷. Hea näitena oli Eesti esindatud kahe osalejaga, Eesti Noorsootöö Keskuse ning Töötukassa esindajatega.

Rääkides noorte töötusele tähelepanu pööravatest strateegilistest arengutest senises Eestis, ei saa ka mainimata jätta, et juba 2007. aastast alates programmi Euroopa Noored üheks prioriteet-teemaks noored töötud. Ja mitte ainult töötud, vaid ka tööotsijad, kes erinevatel põhjustel ei ole leidnud endale rahuldustpakkuvat kohta tööturul. Võrreldes toonast tööturuolukorda tänase situatsiooniga (meenutuseks, et 2007. aastaks oli noorte töötus Eestis langenud 10%-ni, mis oli toona viimase 15 aasta madalaim näitaja ja oluliselt madalam kui Euroopa Liidu riikides keskmiselt), oli tegu perspektiivika otsusega.

2007. aastal leidis aset ka esimene Euroopa Noored Eesti büroo selletemaline koolitusprojekt „Noorte töötajate kaasamine läbi mitteformaalse õppimise“, mis kujunes mitmes mõttes teedrajavaks kogemuseks. Koolitus viis kokku noortega töötavad inimesed tööhõivevaldkonnast ning noorsootöö nõuorganisatsioonidest nagu noorteühingud ja avatud noortekeskused⁸. Ehkki koolitusest on möödunud mitu aastat, ei ole selle kogemused tänagi minetanud oma väärtust. Tegemist on potentsiaalse õppimisallikaga, kätkestes käsitusi töötusega silmitsi seisvatest noortest ning koolituse tulemusi praktiliste ellurakendunud projektinäidete näol. Just headest näidetest praktilise noorsootöö valdkonnas järgnevalt juttu tulebki.

Noorsootöö võimalused peituvad individuaalses, pädevuspõhises ja järjepidevas lähenemises

Just nii võib kokkuvõtlikult iseloomustada näiteid edukatest projektidest, kus läbi mitteformaalse õppimise püütakse luua noortele võimalusi omandada tööturul toimetulekuks olulisi õpikogemusi ning neile tuginevaid pädevusi (oskusi, teadmisi ja hoiakuid)⁹.

Näiteks tegutseb Belgias organisatsioon nimega Labor X, mille tegevused Instant A nimelises projektis tuginevad PPP põhimõttele (ingl. k. *Public-Private Partnership*). See tähendab, et omavahel viiakse kokku lühiajalist tö jõudu vajavad tööandjad ning sellistel tingimustel tööd otsivad 16-30-aastased noored, kellele noorteühendus pakub omakorda tuge nõustamise näol. Tavapäraselt ei ole tööandjad noortest just kuigivõrd huvitatud, sest noori ei peeta eriti usaldusväärseteks – Labor X poolt pakutav tugiteenus tagab aga noortele nõustamise ja monitooringu protsessi läbivalt, andes seeläbi tööandjatele ka enam kindlustunnet. Kunagi kohaliku pilootprojektina Antwerpenis alguse saanud ettevõtmisest on tänaseks kasvanud ühendus, mis tegutseb kuues linnas. Ehkki fookus on lühiajalise tööhõive toetamisel, näitavad projekti tulemuslikkusuuringud, et 39,69% Instant A kaudu töö leidnud noortest leiavad endale hiljem püsitöökoha. Täna on partnerluses oluline roll kohalikel omavalitsustel ja Belgia Flaami valitsusel, kes toetavad ettevõtmist ka rahaliselt. <http://www.instanta.be> ja <http://www.labor-x.be>

Communicare on noorte ettevõtluse arendamise suunitlusega nn töökolledžite võrgustik Rootsis, mille kaudu luuakse 18-25-aastastele töötutele noortele võimalused individuaalseks nõustamiseks, grupitöodes osalemiseks, õppevisiitideks potentsiaalsete tööandjate juurde jms. Noortele pakutakse tuge individuaalsete tegevusplaanide koostamisel ja igapäevaselt sellest kinnipidamisel, kokkulepitud kellaajaks kohale jõudmisel jms, mis sellistele noortele sageli raskusi valmistab. Organisatsioon on läbi viidud uurimus näitas, et aastatel 1996-2006 programmis osalenud noortest oli kogunisti 80% hiljem hõivatud töö, ettevõtluse, õpingute või mobiilsusprojektidega. Organisatsioon on tänaseks kujunenud arvestatavaks arvamussliidriks noorte töötuse teemadel Rootsis ning leidnud tunnustust nii siseriiklikult kui rahvusvahelisel tasandil (sh nominendina *European Enterprise Awards* konkursil). <http://www.communicare.nu>

Häid näiteid leiab Euroopast kahtlemata veelgi. Näiteks Islandil kutsus noortekeskus Hitt Husid möödunud aastal riiki tabanud finantskriisile vastuseks kiirelt ellu projekti „Vitamiin“, mille raames korraldatakse 16-20-aastastele noortele nõu töötuse esmaabikursusi. Kursusel tegeletakse noorte identiteediküsimuste ja aktiivsete hoiakute kujundamisega, nõustamisega oma elu majanduspoole korraldamiseks, töö- ja õpinguvõimaluste tutvustamisega jms. <http://www.hitthusid.is>

Või Eesti noorsootöötegijatele ehk enam tuttav idee Soomes toimivast tööpajat süsteemist. Põhimõtteliselt kujutab see endast loovat töötuba, kus praktilise tegevuse

kaudu on võimalik töösukusi omandada. Vähem on meil aga ehk kuulda olnud sellest, et nende tegevuse kvaliteedi toetamiseks tegutseb 1997. aastast katusorganisatsioon Valtakunnallinen Työpajajhdistus, mille eesmärgiks on toetada töötubade metoodika arendamist ja sellealast pädevust ning aidata kaasa koostööle töötubade korraldajate, omavalitsuste jt partnerite vahel, kes selles nn sotsiaalse tööhõive võimaluste loomises osalevad. <http://www.tpy.fi>

Otsides eeltoodud, edukaks lähenemisteks osutunud näidete ühiseid jooni, saab eelkõige esile tuua individuaalset lähenemist, metoodika järjepidevat täiendamist ning püüdlusi stabiilsuse poole partnerlustes (nii era- kui avalikku sektorit kaasates). Väärtust lisab seegi, et kõikides projektides on tegeletud tulemuslikkuse analüüsiga.

Mis on Eesti head näited selles valdkonnas sarnastel põhimõtetel? Süsteemsema lähenemise poolest meenuvad esmalt karjäärinõustamise teenused ning tööharjumuste kujundamist toetavad õpilasmalevad – tegevusliinid, mille tähtsust noorte töökasvatuse valdkonnas ei saa alahinnata. Ometi on neis mõlemas kindlasti oluliselt kasutatamata potentsiaali just noorte töötute paremaks kaasamiseks ning neile suunatud spetsiifiliste tugiteenuste arendamiseks. Mis veel? Loomulikult on noortekeskused ja noorteühingud ellu viinud mitmeid (ent pigem ühekordseks algatuseks jäänud) projekte. Kas ja mil moel võiks Eesti noorsootöös toimida nende kogemuste talletamine ning parimateks kujunenud näidete edasiarendamine järjepidevateks praktikateks noorte töötajate toetamisel?

Aktivist töötuks ei jää!? Ehk kokkuvõtteks

Käesoleval aastal oli rahvusvahelise noorte-päeva tunnuslauseks Eestis „Aktivist töötuks ei jää!“. Ma usun, et ma tegelikult mõistan küll, mida korraldajad selle loosungiga mõelda võisid ja ilmselgelt oli taotluseks pigem tuua hetkel ühiskonna ja noorte jaoks olulisse probleemteemasse aktiivset ja noori innustavat, lahendusmeelset hoiakut kui öelda teisisõnu „Kui oled töötu, oled ilmselt ise laisk ja loll“.

Samas (ja mulle võib kahtlemata vastu vaielda) julgeksin ma selle noortepäeva hüüdlauseks valitud mõtte tõesuse siiski mõnevõrra kahtluse alla seada. Teatud keskkonnas, teatud tegurite mõjusfääris, ja praeguses majandussituatsioonis eriti, võivad indiviidi pingutused töö leidmisel siiski ebapiisavaks osutuda. Rääkimata Euroopa noortevaldkonnas rohkelt tõstatatud probleemist, et eriti vähemate võimalustega noortel, näiteks teatud erivajadustega või korduvalt õigusrikkumiste eest karistatud noortel on pea võimatu tööd leida. Nii on see paraku nii Eestis kui mujal Euroopas.

Nii tundub mulle, et noorsootöös peaksime me selle põhiväärtustele ja noori jõus-tavale hoiakule tuginedes võimalikult enam levitama pigem sõnumit, et tööpuudus on olukord, mis võib tabada igäht. Ja kuivõrd sel on suur hulk erinevaid põhjuseid, saame noorsootöö meetmete ja eelkõige valdkonna pädevuste kaudu püüda positiivselt mõjutada vähemalt osasid neist. Laiem mõjusfäär sõltub suuresti ka noorsootöötajate ja valdkonna otsustajate koostöökustest ning tahtest otsida lahendusi koostöös noorte tööhõive teiste kokkupuutevaldkondadega. Ja selles osas ei peaks küll lähiajal tööpuudust kartma.

Ülly Enn

Töötanud SA Archimedes Euroopa Noored Eesti bürosi programmidega „Euroopa Noored“ ja „Noorsootöö kvaliteedi arendamine“ ning tegutsenud vabatahtlikuna Eesti Punases Ristis ja rahvusvahelistes projektides. Hetkel töötab Euroopa Komisjoni SALTO Sotsiaalse kaasatuse ressursikeskuses Brüsselis.

Viiteid edasiseks teema uurimiseks

- Byambadori, Purvee (2007). The youth unemployment situation in Sweden. University of Goteborg, Department of Social Work <http://www.essays.se/about/youth+unemployment>
- Elevant Lauri, Visamaa Katriin, Rinne Sten, Aro Märt (koost) (2006). Noored ja tööturg noorsootöö vaatenurgast. Tallinn.
- EU employment situation and social outlook (2009, July). Euroopa Komisjoni igakuine monitooringuaruanne. <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=89&langId=en&newsId=552&furtherNews=yes>
- Euroopa Noortepakt (2004) http://europa.eu/youth/news/index_1794_et.html
- Euroopa Liidu noortestrategie (2009) http://ec.europa.eu/news/culture/090427_et.htm
- Five million young people unemployed in the EU27 in the first quarter 2009 (23.07.2009). Eurostat Newsrelease <http://ec.europa.eu/eurostat>
- I don't have a job but I'm working on that. SALTO Sotsiaalse kaasatuse ressursikeskuse poolt korraldatud rahvusvahelise koolituse kodulehekül

- <http://www.salto-youth.net/tcunemployment>
- Mitteformaalne õppimine (2009). SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo, Haridus- ja Teadusministeerium www.mitteformaalne.ee/index.php?file=284
- Noorte hariduses, tööhõives ja ühiskonnas osalemise edendamine (2007). Euroopa Ühenduste Komisjoni teatis. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0498:FIN:ET:HTML>
- Noorte töötajate kaasamine läbi mitteformaalse õppimise. SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo poolt korraldatud koolituse materjalid <http://euroopa.noored.ee/tegevus>
- O'Higgins, Neil (1997). The challenge of youth unemployment. Employment and Training Department of ILO. ISBN 92-2-110751-5/ISSN 1020-5322 <http://www.ilo.org/public/english/employment/strat/publ/etp7.htm>
- Policy Paper on Early Education Leaving (2008). European Youth Forum http://www.youthforum.org/Downloads/policy_docs/learner-centred_education/0052-08_FINAL_%20Early_Education_Leaving.pdf
- Tööturusfäär näeb võimalusi noorsootöös (21.08.2007). Noorsootöö ajaleht AKEN <http://aken.enl.ee/2273>

- 1** Pealkirjas ja artikli ilmastamiseks kasutatud loosungid pärinevad loovkirjutamise kaudu olulistele ühiskonnaküsimustele tähelepanu juhtivalt liikumiselts Loesje. Enam infot organisatsiooni kohta www.loesje.ee
- 2** Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni ILO (ingl.k. International Labour Organisation) definitsiooni kohaselt loetakse nooreks 15-24 aastast inimest. Sellele tuginevad ka näiteks Eurostati poolt koostatud Euroopa Liidu liikmesriikide võrdlevad ülevaated, mis kajastavad sellealasi noori, kes on aktiivselt tegelenud tööotsingutega viimase nelja nädala jooksul ning on valmis tööle asuma järgneva kahe nädala jooksul. Liikmesriikides võivad määratlused siiski varieeruda ning Eesti tööhõivesüsteemis kajastatakse noorte töötute ja ühtlasi ühe riskirühmana 16-24-aastaseid inimesi.
- 3** Eelnevalt viidatud statistika arvestamise alused on muuhulgas üheks põhjuseks, miks andmed tööpuudusest noorte seas üle-euroopalisel tasandil varieeruvad, sõltuvalt allikast ning lähteandmetest.
- 4** Eesti noorsootöö strateegia 2006-2013 <http://www.hm.ee/index.php?03240>
- 5** Koolituse kirjalik kokkuvõte on leitav <http://euroopa.noored.ee/tegevus>
- 6** ESF programmi kirjeldus jm <http://www.entk.ee/?id=274&keel=ee>
- 7** SALTO Sotsiaalse kaasatuse ressursikeskuse koolitust, selle taustalugu, sisu ja tulemusi kajastav veebileht on leitav <http://www.salto-youth.net/tcunemployment/>
- 8** Euroopa Noored Eesti büroo poolt korraldatud koolituse kirjalik kokkuvõte on leitav <http://euroopa.noored.ee/tegevus>
- 9** Mitteformaalsest õppimisest noortevaldkonnas saab enam lugeda SA Archimedes Euroopa Noored Eesti büroo ülevaatlükust väljaandest (vt käesoleva artikli lõpus olevatest viidetest) ning portaalist www.mitteformaalne.ee

I WORK AS A HORSE
AM QUIET AS A LAMB
AND LET MYSELF
BE TREATED
AS A DOG

IN SHORT
DO YOU HAVE
A JOB FOR ME

Cousin Carl of

Loesje

P.O.-BOX 1045

6801 BA RIJNEM

HOLLAND

UNEMPLOYMENT

www.loesje.org loesje@loesje.org P.O.Box 910138 12413 Berlin Germany

I DON'T HAVE A JOB
BUT I'M WORKING
ON IT

Loesje

Kuivõrd noortel on tööturul niigi raske endale sobivat töökohta leida, siis praegune majanduslik olukord võimendab seda tendentsi veelgi. Kui mõelda tööandjate nõudmistest tööotsijale, siis enamasti on töökohta saamise eelduseks eelnev töökogemus, mida ju äsja koolilõpetanul ei pruugi olla. Seepärast on nukker nende noorte seis, kel võib olla küll haridust tõendav paber taskus, kuid kui kogemust ei ole, siis tundub, et taoliste nõudmistepuhul ei pruugi seda ka saada, rääkimata veel nendest, kel on mingil põhjusel koolitee pooleli jäänud. Selle koha pealt on taolised projektid nagu mainitud Instant A, Communicare ning Eestis tegutsev Õpilasmalev väga tänuväärt ettevõtmised, kuna tänu neile saavad noored vähemalt ühe rea enda CV-sse kirjutada. Need projektid ei garanteeri küll noortele püsivat töökohta ning kohti ei jätku kindlasti kõigi soovijate jaoks, kuid kahtlemata annavad noortele edasiseks kasuliku õppetunni. Nad õpivad mõistma, mida üldse tähendab vastutus ning töötegemine.

Kui mitmete aastate ja aastakümnete pikkuste töökogemustega inimesed on viimase aasta jooksul koondatud ja töö kaotanud, siis võib tunduda küll, et noorel inimesel on ju lausa võimatu praegu töökohta leida. See paneb paljud keerulise olukorraga silmitsi seisma, kuidas ühiskonnas toime tulla. Pikemas perspektiivis ei pruugi aga hetkeline

suurenenud tööpuudus noorte hulgas üldse mitte halb olla. Näiteks paar aastat tagasi, kui Eesti majandus õitses, korraldas üks telekanal tänaval noorte (valdavalt 14-16. aastased) hulgas küsitluse, et missuguse summa eest nemad tööle lähetsid ning hämmastusega võis kuulda peaaegu kõigi suust ühtselt, et väiksema summa eest kui tol ajal Eesti keskmine palk kuus oli, nemad üldse hommikul voodist välja ei tulekski. See pani tõsiselt mõtlema, kas noorte hulgas ongi levinud arusaam, et raha tuleb ilma igasuguse pingutuse ja oskusteta? Seega leian, et praegune aeg on nende jaoks heaks õppetunniks selleks, et mõista – mitte miski ei tule niisama kätte.

Kusjuures enda töö kõrvalt olen tähele pannud, et on päris palju noori, kes ise ei olegi praegusest olukorrast nii väga häiritud ja oskavad üles noppida pigem positiivset – iga kogemus, ka soovitud tulemust mitte pakkunud, on kasulik edaspidiseks ning mida rohkem pingutad, seda rohkem õpid. Kahtlemata järgimist vääriv suhtumine, kuid kui õppemaks või korteriüür vajab tasumist, on sellest vähe kasu. Seega ei saa pelgalt oodata, mil majandusnäitajad taas tõusuteele pööravad. Selleks, et noortel oleks tiheda konkurentsiiga tööturul mingigi võimalus ennast kehtestada, tuleks kõigi teiste arendavate programmide kõrval, millele noorsootöö keskendub, sama palju,

kui mitte enam, keskenduda töökasvatusele. Praegused noored on ikkagi need, kes kümne või paarikümne aasta pärast meie ühiskonnas peamist rolli mängivad.

Mis puudutab Eesti noorsootöö pakutavate tugisüsteemide võimalikkusesse, siis leian, et oleks vajadus järjepidevate projektide järele, kus noored saaksid võimaluse ise initsiatiivi üles näidata. Kindlasti ongi palju neid nõ aktiviste, kelle jaoks ei ole probleem ka praeguses olukorras endale tööturul rakendust leida, kuid mitte kõik ei ole niivõrd sotsiaalsed ja selle eest ei peaks küll ühiskond tembeldama noort „laisaks ja lolliks.“ Tõsi, palju on võimalik iseenda heaks ära teha! Kui aga puuduvad kindlad juhtnöörid ja teadmised, kus suunas liikuda, et töökohta leida ja ka endast sõltumatud tegurid ei ole soosivad selleks, et vajadus oleks suurem kui nõudlus, siis peakski leidma võimaluse noorsootöö panustada. Oluline on tähtsustada töökasvatust ja noorte enda soovi midagi ära teha. Noored ju pakutavad headest ideedest! Tuleb lihtsalt aidata need üles leida, võimalusel suunata ning sobiv rakendus leida.

Maarja Saavik

Juhatare assistent
SA Õpilasmalev

**FIGHT
UNEMPLOYMENT**

WORK LESS

Loesje

P.O. BOX 90

9026 PEZINOK

SLOVAKIA

P.O.-BOX 1045 6801 BA.ARNHEM HOLLAND

**WORK IS
HARD
TO GET**

**SO
LET'S HAVE
HOLIDAYS**

Loesje

Sõna TÖÖ on tänasel päeval väga aktuaalne, nii nõustun Ülly Enniga. Täna sul on töö, aga ega ei tea, kas homme enam on. Olukord on väga karm nii noorte kui ka töötavate inimeste seas. Noor lõpetab kooli ja edasiõppimisplaan tal pole või siis ei saanud ta sobivasse kooli sisse. Mis saab edasi?

Kui noor plaanib Eestis tööle asuda, siis kaasneb sellega ka kindlasti erinevaid keerulisi samme. See on tõde juba ajast aega, et noorte tööle võtmine on kulgenud läbi raskuste. Enamjaolt võetakse kergemini hooajalisele ja ajutisele tööle, aga kindlale erialale soovitakse tööle inimest, kellel on juba kogemused. Kuidas noor saab kogemuse? Kunagi peab ju esimene kord olema.

Olen nõus sellega, et noori tuleb suunata, kui nad ise pole osanud leida teed ja pakkuda võimalust täiendavale informatsioonile. Kindlasti peaks noorsootõtaja olema toeks

ja abiks noorele, kui selline probleem peaks tekkima. Virtuaalmaailm pakub erinevaid võimalusi edasi tegutsemiseks. Usun, et sammud Eestist välja peaks olema üheks päästerõngaks: võimalus töötada vabatahtlikuna, lapsehoidjana jne. Noori on palju ja kas muidugi kõigile kohti jätkub, seda ei tea. Kõik see asjaajamine võtab ka aega. Eestis pakutav töötutoetus ei ole arvestatav, et sellega toime tulla.

Arenenumates välisriikides, näiteks Saksamaal, pakutakse seasetele noortele arvestatavaid abirahasid töötuks jäämisel, st töötus ei tekita paanikat ega rahulolematust. Saksamaa noor saab rahulikult ringi vaadata, saades sealjuures rahalist toetust. Ta saab tegeleda huvipakkuvate tegevustega ja osaleda harivatel koolitustel.

Noorsootöös tuleb leida erinevaid võimalusi, kuidas paremini kriisi olukorrast välja

tulla ja noori toetada. Eesti riigis on asjad paigast ära ja terves maailmas on paigast ära, aga noorsootõtajatele peame andma võimaluse tegutseda. Tuleb leida rahalisi võimalusi ja palju häid ideid. Igal aastal lõpetab vähemalt poolsada hakkajat tudengit kõrgkooli, kel diplom taskus erialaga NOORSOOTÖÖTAJA. Tunnustagem nende tööd, kuna noored on ju meie tulevik.

Gerli Tiido

*Club Dialog
Saksamaa*

Minu igapäevatöö on seotud noortega, enamuse on küll puuetega noored, kuid eesmärk on ju üks - anda võimalus eneseteostuseks ja arenguks. Rapla Invaspordi Klubis Refleks päevakeskuses ei käi juba ammu mitte ainult puuetega noored, sest nemad on lihtsalt oma perede liikmed. Seega oleme me kogu aeg tegutsenud nii, et terved ja puudega lapsed ja noored on koos. Põhineb meil kõik mitteformaalsel õppel - vastavalt võimetele ja vajadustele. Üks asi on kodu, kuid teine asi on hoopis koht, kus on seltskond ja kus kõik midagi teevad vastavalt enda võimetele! Meie oleme sellise tegevusega jõudnud nii kaugele, et töötud noored ja noored üksikemad (kes on ka veel noorte vanuses) aitavad ise end - tehes midagi, mis võiks leida turustamist, millest võiks saada alguse ehk oma firma. Selle kõrvalt on võimalik ka kunagi juurde õppida ja end täiendada (see kehtib küll tervete noorte kohta) Lihtsalt aitame ellu viia mõtteid, mis on väärtuslikud kõigile ja millel on tulevikku kui leida toetus ja koostööpartnerid. Selle juurde käivad ka vestlusringid perekonnaväärtustest, mis on elus oluline ja mis mitte. Meie arvame, et selle seltskonna, kes meie juurde on tee leidnud, oleme me vist teele aidanud. Edasi paistab, kuidas on oskusi, soove ja jõudu. Aga ka meie liigume seni, kuni meil on jõudu ja võimalusi, et me seda kõike saame pakkuda.

Anne Raadik
Rapla ISK Refleks president

Mina näen noorsootööl ja noorte tööhõivel kaudset, aga mõjukat seost. Otsesed mõjutajad on pere toimetulek, noore toetamine ja võimalused. Kui kaua saab noort koolitada üldteadmistega või erialaliselt, et anda talle parem eelis tööturul. Noorsootöö võimaldab läbi töömalevate, noorteühenduste ja programmide (vabatahtlik teenistus) saada kogemusi, mida ta võib tööturul vajada või neid arendades paremini kasutada. Tooksin siinkohal esile minu arvates olulised tegurid nagu suhtlemine ja positsioneerimine, mitmekülgsus, kaasatus ja omaalgatus.

Leho Rohtla
noorsootöötaja,
MTÜ Albu noortekeskus

Arvan, et noorsootöö saaks toetada noort tema enese leidmisel, ebakindluse vähendamisel ning konkreetsete sotsiaalsete oskuste andmisel, mis abistaksid noort töö otsinguil. Kuidas noorsootööl on võimalus mõjutada noorte edaspidist hakkamasaamist tööturul, see sõltub kindlasti vanusest. Kuulsin ühest näitest, mis mulle meeldis (kus maal see nii oli, see hetkel ei meenu), et põhikooli lõpuks ei teki õpilasel küsimust, kas temast saab arst või ehitaja. See on küll karjäärinõustamise teema, kuid igasugune tegelus noorega peaks teenima ka tulevikuperspektiivi huve. Kui meie koolis on peale põhikooli keskkooli edasi õppima tulijatest umbes 1/3 selliseid, kes täpselt ei tea, miks nad just selles koolis õpivad, siis on sellest kahju. Tööturul hakkamasaamine sõltub ikka suuresti noore ettevalmistusest ja tema motivatsioonist.

Sanne Sild
Tallinna Ehituskooli
sotsiaalpedagoog

NOOR SOOT TÖÖTÄ JÄTE MÕTTED

Noorsootööl ja noorte tööhõivel on üks sarnane mõte - erinevates töörollides osaluse harjutamine - kas noorsootöö tegevustes või tööga seotud tegevustes. Tavaliselt kui soovin leida oma meeskonda tulevast töötajat, siis pakun talle võimalust osaleda noorsootöötegevustes vabal tahtel ning ise oma rolli valides. See tähendab, et noor teab, mis projekt või tegevus on meil hetkel toimumas ning ise valib oma tööülesande või töörolli. Sellest näen ma kohe, milline on tema tööpotsentsiaal. Kas ta on liider, millise taustaga; kas ta tahab kohe juhatajaks saada või pigem täitjaks; millised on tema oskused ning huvi. Sellest lähtuvalt saab toetada tema edasist arengut, mis aitab tal lihtsamalt tööturule minna. Lisaks saab ta meie poolt tööturule minnes kaasa soovituskirja. Tulevasele tööandjale on see hea võimalus saada infot töötaja kohta (tema oskused, töökogemus jne.)

Iiona Ignatuhina
VITATEAM MTÜ juhataja

Lõikejoon **Murdejoon**

- 1** Lõika kalender lõikejooni mööda välja
- 2** Voldi punktiirjooned
- 3** Kleebi kalender kokku numbrite järjekorras (1–19)

1 Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isikupära arengut

2 Noorsootöö võimaldab saavutada maailma rahu, jätkusuutlikkust ja arengut

3 Noorsootöö: avardab huvi, inspireerib, pihvanguksest

4 Noorsootöös näeb noor, kuidas tema arvamus loeb ja see julgustab võtma suuremat vastutust ühiskonnas toimuva eest

5 Noorsootöö toob kaasa ühiskonna edu, sidususe ja arengu

6 Noorsootöö võimaldab noortel ette maailma mitmekesisuseks – selle nagemiseks ja nautimiseks

7 Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isikupära arengut

8 Noorsootöös näeb noor, kuidas tema arvamus loeb ja see julgustab võtma suuremat vastutust ühiskonnas toimuva eest

9 Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isikupära arengut

10 Noorsootöös näeb noor, kuidas tema arvamus loeb ja see julgustab võtma suuremat vastutust ühiskonnas toimuva eest

11 Noorsootöö toob kaasa ühiskonna edu, sidususe ja arengu

12 Noorsootöö võimaldab saavutada maailma rahu, jätkusuutlikkust ja arengut

13 Noorsootöö toob kaasa ühiskonna edu, sidususe ja arengu

14 Noorsootöö: avardab huvi, inspireerib, pihvanguksest

15 Noorsootöö võimaldab noortel ette maailma mitmekesisuseks – selle nagemiseks ja nautimiseks

16 Noorsootöö: avardab huvi, inspireerib, pihvanguksest

17 Noorsootöö võimaldab noortel ette maailma mitmekesisuseks – selle nagemiseks ja nautimiseks

18 Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isikupära arengut

19 Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isikupära arengut

Noorsootöö väärtaus ja võimalus

lõpp

Noorsootöötaja ise kasvab noortega ja noorte heaks töötamise käigus

algus

18

19

Noorsootöö eistab noortele välkeseid võimalusi, mis võivad viia suure tegevuseni!

November 2010

E	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
T	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30										
K	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
N	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
R	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
L																															
P																															

15

Noorsootöö saab noortele pakkuda usalduslikku ja toetavat täiskasvanut

Oktoober 2010

E	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			
T	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31										
K	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31			
N	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31		
R	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	
L	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
P																															

Noorsootöö julgustab noort saama esimesi kokkupuuteid töömaailmaga

9

August 2010

E	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
T	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30								
K	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
N	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
R																														
L																														
P																														

9

September 2010

E	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30				
T	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30											
K	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30				
N	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30			
R	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30		
L	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	
P	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30

Noorsootöö aitab noorel teadvustada, kuhu ta elus jõuda tahab

Noorsootöö on võimalus luua turvaline keskkond identiteedi, väärtuste ja suhtumiste peale mõtlemiseks

Miks on noorsootöö väärtuslik?

RAHA = FEIM

Noorsootöö ja tööturu seoste üle arutledes laieneb jutt noorsootöö eesmärkide, väärtuslikkuse ja väärtustamise teemade ni. Mitmed artiklid ja ettekanded noorte tööhõive teemal jõuavad järeldusteni, et tööturul hakkamasaamiseks on noorel väga mitmekülgseid arenguvõimalusi. Noorsootööl on nende võimaluste pakkumisel oma oluline roll.

ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” raames toimunud koolitusel „Õitsev noorsootöö majanduslanguses” arutati noorsootöö väärtuslikkuse üle kõikvõimalike partnerite kaasamise kontekstis.

Miks on noorsootöö väärtuslik? Mis väärtusi loob hästi tehtud noorsootöö kogukonnale, riigile, noortele ja noorsootöötajatele?

Siinkohal leiadki mõned mõtted, mida kasutada iseenda ja teiste innustamiseks. Meeldetuletuseks – ajakirja vahelt leiad kaasaskandmiseks kalendri koos mõne ideega noortevaldkonna inimestelt noorsootöö väärtuslikkuse teemal. Leia endale nende seast sobivad, sõnasta suupärasemaks ja mõtesta meelepärasemaks.

Siin toodud mõtted kirjeldavad ideaali, mille poole püüelda. Tihti on sinna veel mitu sammu teed.

I. Noorsootöö aitab noortel saavutada edu, ühiskonda kasvamist ja isiksuslikku arengut:

A Noorsootöö pakutavates tegevustes osalemine võimaldab noortel kujuneda harmooniliseks isiksuseks ja võtta omaks kogukonna norme ja väärtusi. Et grupis ja ühiskonnas vastu võetud saada ja ühiselt toime tulla, on ühest küljest tarvis oskust mõista, mis on ühiselt püha, mis tabu, millised normid kehtivad, millised lood ja kangelased on au sees jne. Teisest küljest on tarvis välja arendada oma isikupära, olla eakohaselt küps, leida tasakaal vastuvõtlikkuse ja muuta tahtmise vahel. Noorsootöös saab katsuda piire, luua partnerlusi endast erinevatega, õppida tundma teiste vaatenurki ja väärtusi. See võimaldab peeglisse vaadata ja leida endale eetilisi teid.

B Noorsootöö aitab noortel leida oma tõelist kutsumust. Liiga palju on Eestis noori, kes on edukultuse lummuses ja teevad oma karjäärivalikuid elualade populaarsuse järgi. Tänu noorsootööle saavad noored turvalises ja põnevas keskkonnas katsetada, mis neile sobib ja mis meeldib, mille jaoks on neil eeldusi rohkem, mille jaoks vähem. Läbi tegutsemise, tagasiside üksteiselt ja noorsootöötajalt on iseenda leidmine lihtsam.

C Noorsootöö aitab kaasa enastjuhtiva õppija kujunemisele ja elukestva õppe omaksvõtmisele. Tänapäeva ühiskonnas toimetulekuks on vaja, et noor ei lõpetaks õppimist pärast kesk-, kutse-, või kõrghariduse saamist. Vabahariduse ja täiendkoolituse pakutavate võimaluste sihipärane kasutamine on paljudel elualadel oluline konkurentsivõime alus.

Noorsootöös osalenud noored oskavad ka igapäevaelust järeldusi teha, oma mitteformaalset õppimist hinnata ja esitleda, näiteks tööle kandideerimisel.

D Noorsootööl on väga tugevat potentsiaali aidata kaasa tervisekäitumisele ja ennetada riskikäitumist. Noortel, eriti noortel Eesti meestel, on suur kalduvus riskeerivale käitumisele. Tervisliku elulaadi, turvalist seksuaalkäitumist ja uimastivastasust on kõige tulemuslikum põlistada noorsootöö abiga, sh noortelt noortele noorsootöoga.

E Aidates noortel kujuneda peatseteks tegijateks ja otsustajateks mistahes sektoris, on tema jaoks omad tuttavad näod ees juba ootamas. Eesti väikeses ja vananevas ühiskonnas on noortel eriti oluline omada laialdasi usalduslikke sidemeid. Usaldus tekib õnnestunud koostöö käigus, milleks noorsootöö saab hästi eeldusi luua.

F Noorsootöö aitab tagada iga noore jaoks sotsiaalset õiglust ja võrdseid võimalusi. Läbi noorsootöö saavad kaasatud sellised noored, kes muidu jääksid vähemate võimaluste ja kehvema stardipositsiooni tõttu ilma elukvaliteedist ja isiklikust arengust, mida igaüks väärrib. Näiteks maapiirkondade noored, vähem haritud vanemate noored, vaesest perest noored jne saavad noorsootööst palju võita, see võib anda neile täiendavaid eduelamusi, positiivset tagasisidet, sotsiaalset kapitali.

2. Noorsootöö toob kaasa kogukonna edu, sidususe ja arengu

A Noorsootöö aitab noortel oma kodukanti väärtustada, paikseks jääda ja seda toetada ka pärast mujale rändamist või tagasi kolimise järel. Kui noorte jaoks on loodud põnevaid ja arendavaid võimalusi, mis on nende jaoks eakohased ning kättesaadavad oma kodukandis või selle lähedal, hakkavad nad rohkem hindama seda, mida kodukoht neile pakub. Mida rohkem noored ise on saanud oma kodukandi arengule õlga alla panna, seda rohkem nad seda hoiavad, kaitsevad ja väärtustavad. Tegusad, elust enda ümber hoolivad ja huvitegevusega hõivatud noored toovad kaasa turvalisema ja puhtama elukeskkonna. Ränne – maailma nägemine, enda mujal proovile panemine, hariduse omandamine kodust eemal – see on paljude noorte jaoks ihaldusväärne elulaad ja seda toetab ka Euroopa poliitika. Aga kord kodukanti kalliks pidama hakanud noored tulevad ikka tagasi ja löövad taas tugevalt käed külge.

B Noorsootöö pakub nii noorte kui noorsootöötajate näol positiivseid eeskujusid, liidreid ja rollimudeleid. Inimesi, kelle järele joonduda, on (siirde) ühiskonnas vaja, eriti majanduslanguse ajal ja multikultuurises ühiskonnas, mis Eesti paratamatult on.

C Noorsootöö võib olla valla/ linna uhkus ja au. Ametliku poole pealt võib kohalik omavalitsus saada näiteks noortesõbraliku asula tiitli, tänukirja, investeeeringu noorsootöö edendamiseks. Mitteametlik pool on ehk olulisemgi: igal kogukonnal on vaja endale positiivset identiteeti. Tore, kui see on osaliselt oma kandi noorte tegudest kantud. Nii saavad olla noored paiga üheks visiitkaardiks. Nad on seda nagunii, heas ja halvas, sest noored on hästi end nähtavaks tegev ühiskonnagrupp.

D Noorsootööl on potentsiaali ületada põlvkondadevahelist lõhet. Eesti on vananeva elanikkonnaga ühiskond. Keskealistes ja eakates peitub potentsiaali noorte jaoks ja vastupidi. Noorte ja vanade vastandumine on midagi igikestvat. See on vajalik ja paratamatu täiskasvanuks saamise teel. Aga see lõhe võib olla vastastikku halvustav ja hävitav, kui läheb nihu. Et nii ei läheks, on teiste seas noorsootöö tegijate kätes.

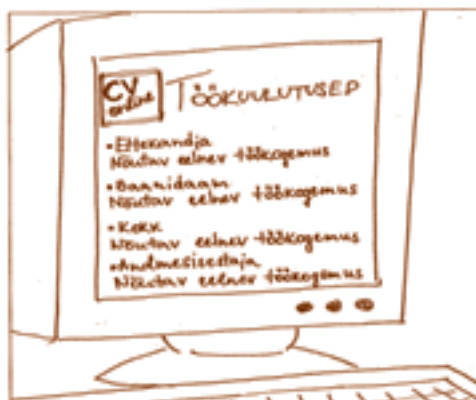
E Noorsootöö suudab esile tuua selliseid väärt ideid ja märgata olulisi probleeme, millele saab toetuma panna piirkonna jätkusuutliku arengut tagavat poliitikat. Poliitikud ei ole kunagi nii targad, et nad ei vajaks infot oma volitajaskonna ja nende perede kohta, kes haldusalas elavad. Vajalik info võib tulla nii uuringute kui osalusdemokraatia kaudu. Noortelt võib saada kuldaväärt ideid ja tähelepanekuid.

3. Noorsootöö toob kaasa Eesti riigi edu, sidususe ja arengu

A Noored on potentsiaalselt võimas ühiskonnagrupp, kelle jõudu õigesti suunates on võimalik juba täna ühiskonnas väga olulisi asju korda saata. Noortes peituv tegutsemistahe ja energia võib vahel ka väikese juhendamise ja toega teha väga palju häid tegusid. Seejuures kulutatakse rahalisi vahendeid selleks vähe ja/või need on suures osas Euroopa rahad, st noored aitavad tuua rikkust koju.

B Noorsootöö on efektiivne võimalus kasvatada ja arendada tulevasti Eesti elu kujundajaid ja eestvedajaid. Eesti vajab süsteemset mõtlemaid, puhta südametunnistuse ja tugevate juhtimisoskustega eestvedajaid. Selliseid inimesi on vaja nii avaliku elu, äri kui ka kodanikuühiskonna ühenduste juhtpositsioonidele. Kui riik jääks lootma vaid parteide lastetubade peale, tuleks neid liiga vähe ja vaid ühte kohta. Noorsootööl on suur potentsiaal anda noortele jõukohaseid ülesandeid ja aidata kaasa elu edasiviivate hoiakute kujunemisele noorte seas. Noortealgatustes, -vahetustes ja osaluskogudes kaasa löömine aitab omandada arusaama sellest, kuidas maailm toimib.

NOOR, MISMÖTTES SA TÖÖD EI LEIA?!

Jätk: Olina Jõonas ja Kadri Tammejaan. Toetus: Tallinn

C Noorsootöö käigus saadud vabatahtliku töö kogemused kujunevad elustiiliks.

Eesti on Euroopa riikide seas sotsiaalse kapitali (sh vabatahtliku töö väärtustamise) poolest viimaste seas¹. Aga sotsiaalne kapital on ühiskonna arengu ja majanduse jaoks tähtis. Noored, kes on harjunud tegema asju tasuta, oma töö- röömust, tulemuse ja teiste inimeste pärast, võtavad ka täiskasvanuna heategevuse tege- mise võimalustest kinni.

D Noortega tegelemine võimaldab koguda elujõudu/eluröömu keskealistel ja eakatel ja rakendada nende potentsiaali ja elukogemust.

Arenenud ühiskondades on paljudel, sh kõrgepalgalistel professionaalidel, eakatel ja keskealistelgi aega ja energiat üle, mida tahaks rakendada noorte hüvanguks. Esimesed sellised partnerlused toimivad ka Eestis (nt noorteprogramm SINA – Suured Ideed Noorte Algatusel). www.sinanoored.ee

4. Noorsootöö aitab saavutada Euroopa ja maailma rahu, jätkusuutlikkust ja arengut

A Noorsootöö võib aidata vähendada piirkondade ja inimhulkade vahelist ebasümpaatiat ja vaenu.

Paljudes maailma paikades on naabrite pilkamine ja endast erinevate vihkamine igapäevase elu osa või isegi oma identiteedi tuum. Sõdade ja kambapeksmistest ennetamiseks on vajalik avatust suurendav noorsootöö, kus

eri gruppidesse kuuluvad noored saavutavad ühise eesmärgi nimel koos töötades edu. Sotsiaalspühholoogide uuringud näitavad, et just see on edukas vaenu kustutaja. Noorsootööl on sellist vaenu ennetav ja vägivalda puhkemist ärahoidev potentsiaal.

Mitmed kogukonna tasandil kirjeldatud efektid töötavad piirkonna ja maailma jaoks.

5. Noorsootöötaja enda heaolu kasvab noortega ja noorte heaks töötamise käigus

A Töö noortega võimaldab noorsootöötajal tunda end noorusliku, energilise ja kaas- aegsena – positiivne hoiak ja eluviis tagab pikema eluea, parema tervise. Noortega koos tegutsedes õpib palju: ühiskonda mõistma teisest vaatenur- gast, info- ja kommunikatsiooni tehnoloogia kasutamist, enesevalitsemist, veenvust, juhi oskusi, pingetaluvust, sallivust ja avatust, väikestest asjadest röömustamise oskust jne.

B Rasketes oludes tehtud noorsootöös toime tulnud inimene on käi- nud läbi tulest ja veest ning omab kogemusi, mis aitavad tal keerulis- tes situatsioonides toime tulla.

C Noorsootöötaja võib end õigustatult pidada maailma- parandajaks. Noorsootöö haare ja laine-efekt on sedavõrd laialdased ja vägevad,

et antud abist, lahkest sõnast ja küpsest mõt- telennu suunamisest võib tekkida paljudele lastele, noortele ja täiskasvanutele oluline elukvaliteedi tõus, mis jääb kestma kauaks ja kanduda edasi.

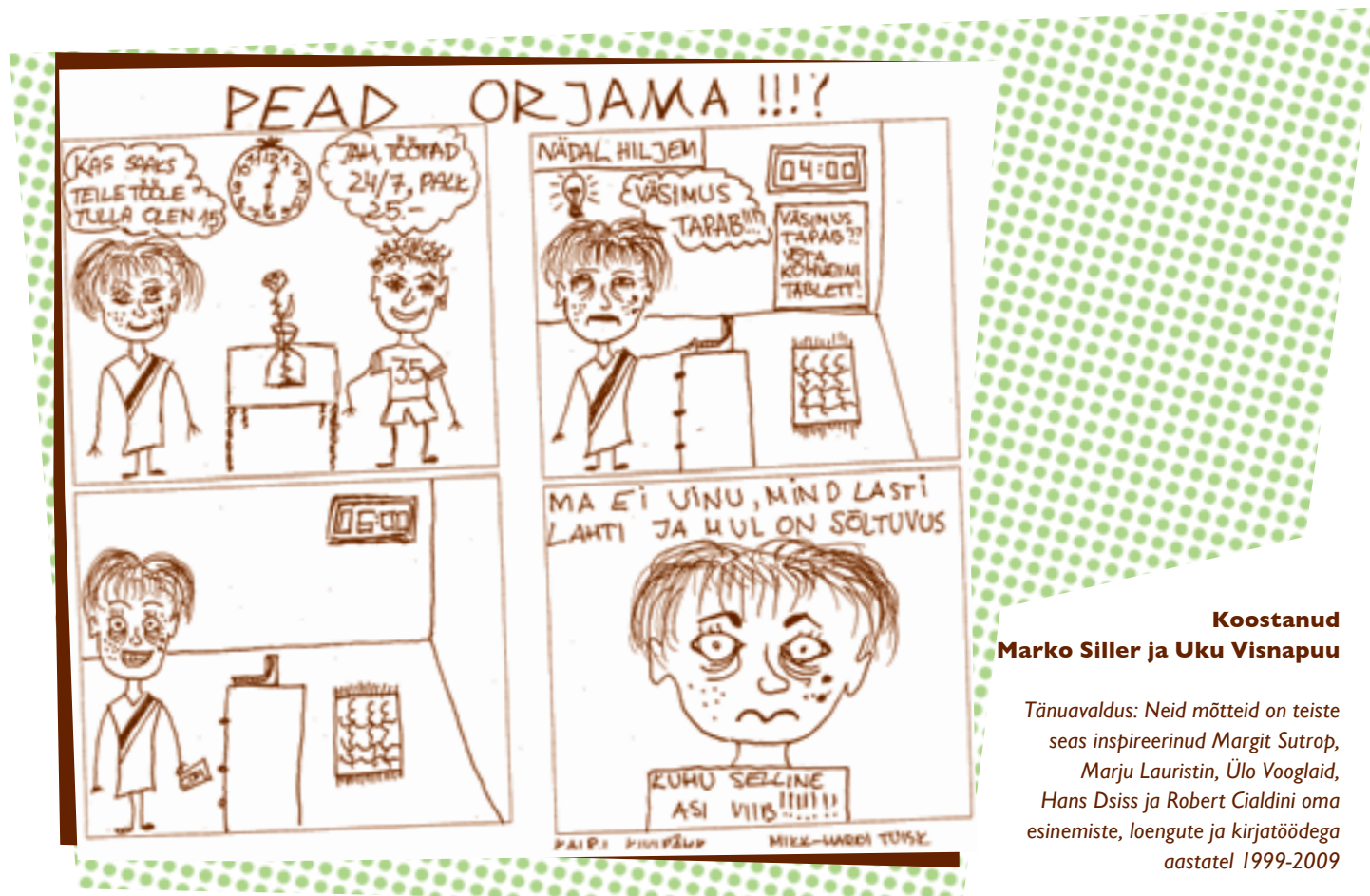
Siintoodu lähtub tõekspidamisest, et noor- sootöö on ennekõike noortele arendavaks tegevuseks **eelduste loomine**. Noor- sootöö toimub peamiselt noorte **aktiivse osaluse vormis**, kusjuures noored löövad eakohasel viisil kaasa noorsootöö teenus- te loomises, arendamises, elluviimises ja hindamises. Noorsootöös on kesksel kohal mitteformaalne ja informaalne õppimine.

I Eurobaromeetri uuringu raport sotsiaalsest kapitalist 2005 (nr 223), toetub aastal 2004 kogutud andmetele: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_223_en.pdf

Kõik Eurobaromeetri uuringud: http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_240_220_en.htm

Soovitame lisaks lugeda:

- noorsootöötaja kutsealikirjeldus: <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4073>
- noorsootöötaja kutsestandard <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=4074>
- Tallinna Ülikooli Haridusuuringute Instituudi poolt koostatud uuring „Pädevused ja pädevuste arendamine noorsootöö valdkonnas: Eesti noorsootöötajate professionaalne taust” (Tallinn 2005) <http://www.entk.ee/failid/kooluur.pdf>
- Noorsootöö strateegia 2006-2013 <http://www.hm.ee/index.php?popup=download&id=7156>

Koostanud Marko Siller ja Uku Visnapuu

Tänuavaldus: Neid mõtteid on teiste seas inspireerinud Margit Sutrop, Marju Lauristin, Ülo Vooglaid, Hans Dsiss ja Robert Cialdini oma esinemiste, loengute ja kirjatöödega aastatel 1999-2009

Enese- ja oma aja juhtimine

ehk tööandja vaatest, mida tänaste noorte juures arendada tahaks

Kui võrrelda tänaseid noori tööturule tulejaid viie- kuni kümneaastatagustega, siis on selgelt näha muutus. Kui toona olid peamised puudujäägid suhtlemis- ja keeleoskuses, siis enamikule tänastele noortele vähest suhtlemisoskust ette heita kindlasti ei saa. Ka inglise keele oskus on reeglina juba päris hea. Ette võiks heita kahekeelsust – vaid eesti ja inglise keele valdamist. Vene ja soome keele, kui kahe ülejäänud kohaliku keele valdamine, on kindlasti oluline.

Kui pean välja tooma tänaste noorte tööle tulejate jaoks rasked teemad, siis toon välja kolm:

Noored ei oska oma tööd planeerida ja korraldada

Noored ei oska oma aega juhtida

Noorte teadmised ja ettevalmistus emotsionaalse intelligentsuse valdkonnas, st oskus enda ja teiste emotsioone mõista ja ka suunata, on väga vähene

Natuke lähemalt nüüd neist kolmest. Need kõik on teemad, milles otsest teadmist ja koolitust koolis ju ei jagata. See on osalt ka põhjuseks, miks tihtipeale noor ise ei tunnetagi, et see teema on probleemne (või see üldse olemas on).

Isiklik töökorraldus ja iseenda tulemuslikkus on üks keerukas teema, milles inimesed reeglina üksi maailma avastavad. Õpitakse seda peamiselt kogemuslikult, oma vigadest.

Mis on siis siin keerukat? Tänapäevane töömaailm erineb oluliselt Fordi aegsest konveierist. Enamik töökohti täna on sellised, kus tööd ja tööülesandeid, mida kõike oleks otstarbekas teha, on oluliselt rohkem kui 8-tunnisesse tööpäeva mahub. See tähendab, et tuleb teha valik, mis on olulisem ja mida tuleb kindlasti teha ja mis on selline, mida tehakse siis kui tähtsatest asjadest aega jääb. Selliste otsuste tegemiseks ja sellega ka vastutuse võtmiseks tulemuste eest, paljud (noored) töötajad valmis ei ole. Sellist oskust pole ka kunagi neile õpetatud ja harjutatud. Edukad on need noored, keda elu ise on selleks harjutanud. Need on nõudlikumate koolide õpilased, aktiivselt spordi ja teiste huvialadega tegelejad. Need on need, kellel lihtsalt pole aega, et päevas kõik ülesantu ära teha. Nemad lihtsalt peavad tegema valiku.

Enda prioriteetide seadmist ja töö korraldamise oskust saab ja peab õppima. Sellise võimega töötajad eristuvad tööandja jaoks selgesti. Kuna koolides sellest ei räägita, tuleb noortel iseseisvalt hakkama saada. Meetodikad ja teooriad saab leida strateegilise juhtimise, töö- ja ajaplaneerimise, tulemuslikkuse juhtimise märksõnade alt.

Aja juhtimine. Kui ma oma elu ja töö prioriteete oskan seada, on järgmiseks küsimuseks, kuidas ma oma aega nende prioriteetsete tegevuste vahel jagada oskan. See on peamiselt heade tehnikate ja meetodikate tundmise ja kasutamisoskuse teema. Ajaplaneerimise meetodite tundmine ja omandamine peab olema tööturule tulija baasoskuste hulgas. On imekspandav, et isegi kõrgkoolide programmidest sellist teemat reeglina ei leia. Jälle on see noore enda teemaks – otsida kuskohast ja kuidas see oskus omandada. Kindlasti on see valdkond, millega võiksid aktiivsemalt tegeleda need, kes noori koolitavad.

Emotsionaalsest intelligentsusest ehk eesti keelse kena sõnaga Tundetarkusest, on viimastel aastatel õnneks vähemalt rääkima hakatud. Sisult on see iseenda ja teiste tunnete juhtimine ja juhtimine tunnete kaudu. Sellel teemal päris head eestikeelset kirjandust saada on näpuotsaga.

Tundetarkuse 5 valdkonda on:

*Oma tunnete tajumine ja teadvustamine.
Eneseteadvus*

*Oma tunnete juhtimine.
Enesekontroll*

Teiste tunnete tajumine

*Teiste inimeste tunnete juhtimine
ja sotsiaalne kompetentsus. Mõjutamisoskused*

Pühendumisvõime – tahte- ja tundeelu kooskõla

Aga olukord selles valdkonnas on ikka päris hull. Arusaamine, et emotsioonid on asjad, mida (isegi 😊) eesti inimene peab tunnistama, avaldama ja arvestama, ei ole just laialt levinud. Sellest tuleneb ka see, et suur hulk inimesi (noori) ei ole mõelnudki, et minu emotsioonid on midagi, millega saab ja tuleb teadlikult tegeleda. Neid saab ja peab ka juhtima.

Need on kolm valdkonda, kus mina näen, et läbi enesearenduse saab oluliselt oma tulemuslikkust ja elu rikkust tõsta. Midagi pole teha, keegi väljastpoolt meid käekõrvale ei võta. See on meie endi teha. Ehk nagu on öeldud, et on olemas kolm gruppi inimesi:

*esimesed panevad asjad juhtuma,
teised ootavad, et asjad juhtuks,
kolmandad küsivad: „Mis juhtus?”*

Jõudu asjade juhtuma panekul!

Ants Sild

Eesti vanima IT firma Baltic Computer Systems (tütarfirmad BCS Infra AS ja BCS Koolitus AS) juhataja ja üks omanikke. Konsultant ja treener IT- ja strateegilise juhtimise vallas. Strateegilise planeerimise õppejõud Tallinna Ülikoolis.

Oma töös näen ma ennekõike noori, kes eriti kevadeti tulevad suure sooviga suvetööd otsima. Võrreldes eelmise aastaga küsitakse enam-vähem ükskõik millist tööd, peaasi, et suvel oleks tegemist ja võimalus taskuraha teenida.

Kindlasti olen nõus sellega, et tänapäeva noortel ei teki probleeme suhtlemisel. Suurt aktiivsust ja julgust on üles näidanud enamused tööd otsivaid noori. Samuti on näha venekeelsete noorte suutlikkust eesti keelega hakkama saada, eesti noortel jääb vene keele oskus aga vajaka. Inglise keele kasutamine tundub olevat elementaarne, teiste keelte valdamine on aga suur lisaväärtus, mida väga tihti ei kohta.

Mis põhiline – noored tahavad tööd teha. Seda näitab meie keskuse infopäringute hulk. Näiteks jääb ka sadu noori töömalevate „ukse taha”. Noored ei põlga ära ühtegi jõukohast tööd.

Seda, kas noor suudab oma tööd teha suure entusiasmi ja kohusetundega, võib tõesti kahtluse alla seada. Eks peaaegu iga algus on suure hurraaga, edasine ehk ei pruugi nii hoogsalt minna. Iga noor kindlasti ei tunnetata kohustust, mis tööga kaasneb. Vanemas eas on prioriteetidid rohkem paigas ja teatakse, millega tööle minnes ennast seotakse. Lastele, kes näiteks müüvad ajalehti, tundub see olevat pigem hasart ja igapäevane põnev suhtlemine omavanustega, kindlasti ka võimalus teenida „päris oma raha”.

On ju erinevaid inimitüüpe ja erineva iseloomuga töid. Eks iga noor peab leidma selle õige, tihtipeale läbi katsetuste. Nii kujunevad ka oskused aega planeerida ja väärtused loksuvad paika, kellel edukalt, kellel mitte.

Kuna sisenemine tööturule toimub samm-sammult, on iga töökogemus, olgu ta siis hea või halb, palju väärt. Noored näevad ennast olukorras, kus nad varem pole olnud, väärtushinnangud tõusevad ja töökasvatavlik meetod õpetab edaspidises elus paremini hakkama saama.

Evelin Männiste

*Infotöötaja
Tallinna Noorte Infokeskus*

Eesti Tootukassa koordineeritava tööhõiveprogrammi „Kvalifitseeritud tööjõu pakkumise suurendamine 2007–2009” eesmärk on töötajatele suuremate võimaluste pakkumine. Programmi raames piloteeritakse mitmeid uusi meetmeid. Üks niisugustest täiendavatest teenustest on tööklubi, mida hetkel pakutakse noortele vanuses 15–24 aastat. Tööklubi tulemusena peaksid noored olema teadlikud tööturul valitsevast olukorrast, oskama sobivaid valikuid teha ning tööturul käituda.

2009. aastal on plaanis ellu kutsuda 16 tööklubi – üks igas maakonnas, lisaks ka venekeelne Ida-Virumaal. Tööklubis osaleb korraga 3–15 noort. Kokku saadakse üks kord nädalas kuu aja jooksul, iga sessioon koosneb teoreetilisest osast ja praktilistest tegevustest.

Tööklubi eesmärk on:

pakkuda noortele täiendavaid võimalusi konkurentsivõime tõstmiseks tööjõuturul (info tööturu olukorra kohta – vabad töökohad ja ettevõtete vajadused, töökeskkond, nõuded töövõtjatele).

tööotsingualaste uute teadmiste ja oskuste omandamine (CV ja motivatsioonikirja koostamine, käitumine tööintervjuul).

tööotsingulasele tegevusele kaasaaitamine (tagasiside, julgustamine, teiste toetus, kogemuste vahetamine).

Igal tööklubi sessioonil käsitletakse vähemalt ühte järgnevatest teemadest: CV koostamine, tõhusad töötusimise viisid, ametifilmid ja kutsemapid, karjäärivõimalused, Euroopa tööturg jne.

Selleks et hoida üleval noorte huvi ja motivatsiooni aktiivselt kaasa töötada, vahelduvad teoreetilised loengud praktiliste tegevustega. Teoreetilisi teadmisi antakse edasi esitlusprogrammide abil, praktiliste harjutuste mitmekesistamiseks tehakse teste ja täidetakse erinevaid töölehti nii üksi, paaris kui ka grupis. Sellele järgneb ühine vestlusring-arutelu.

Näiteks on tööklubides lähemalt räägitud järgmistel teemadel:

- 1 *Kutsesobivustestid – isiksuseomadused, väärtused, oskused. Kasutatakse lihtsamaid töölehti, et erineva haridustasemega noored saaksid neid hõlpsalt täita ja ka endale tagasisidet anda.*
- 2 *Tegevusharude klassifikatsioon, kohalik tööelu. Räägitakse erinevatest tegevusharudest ja tutvutakse ametitele esitatavate haridusnõuetega. Uuritakse ka kohalike ettevõtete tööjõuvajadust.*
- 3 *Ettevõtluse vormid, tööelu terminid. FIE, OÜ, MTÜ võimalused, arutelu sotsiaalse ettevõtluse teemadel.*
- 4 *Tööle kandideerimiseks vajalikud dokumendid. Vaadatakse dokumentide näiteid (CV, kaaskiri, avaldus, tööintervjuu), analüüsitakse erinevaid vormistusi, koostatakse oma CV ja kirjutatakse kaaskiri. Vaadatakse filmi tööintervjuust ja esimesest tööpäevast.*
- 5 *Kutsealase informatsiooni leidmise võimalused ja erinevate allikate kasutamine: www.tootukassa.ee, www.rajaleidja.ee jt, kutsemapid.*
- 6 *Euroopa tööturg. Esitlus Euroopa tööturu praegustest suundadest ja prognoosidest. Välismaal töötamise võimalused ja kogemused.*

Töökubi ajal saavad noored võimalusel koostada endale õpimapi töökubis jagatud õppematerjalidest, tehtud praktilistest töödest, testidest ja nende vastustest. See annab neile ka tulevikus võimaluse töökubis õpitud meelde tuletada ning seda oma edasises tegevuses kasutada.

Juba toimunud töökubidest saadud tagasiside on olnud väga hea. Noored peavad töökubi puhul sealt saadud uute teadmiste kõrval oluliseks ka omavahelist suhtlemist, kogemuste vahetamist ja üksteise toetamist. Üheks põnevamaks ja oodatumaks osaks on mitmesugused isiksuse- ja karjääritestid, mille kaudu noored ennast rohkem avastavad ja tundma õpivad. Suurimaks raskuseks töökubide korraldamisel on osutunud noorte esmakordne kohale saamine. See, kes korra juba käinud on, tuleb tõenäoliselt järgmisel korral uuesti.

Positiivsetele kogemustele tuginedes on noortele mõeldud teenuse jätkamine suuremas mahus kavas juba järgmisel aastal ning peagi on töökubi meetet plaanis laiendada ka vanemaaliste sihtgrupile.

Mariann Näär

*Eesti Töötukassa
Noored ja Ettevõtlustoetus
Programm „Kvalifitseeritud tööjõu
pakkumise suurendamine
2007–2009” alaprogrammijuht*

Töökubi noortele

SA Tartu Ärinõuandla toetab noorte ettevõtlikkust Tartumaal

Tartu Ärinõuandla tähistas eelmisel aastal oma tegutsemise 15. aastapäeva. Kui Ärinõuandla 1993.a. loodi, oli põhiteenuseks vaid äriplaanide koostamine. Aastaks

2009 on Ärinõuandla arenenud maakondlikuks arendusorganisatsiooniks ja kompetentsikeskuseks. Meie missioon on toetada heade mõtete rakendamist Tartumaal, mis realiseerub Ärinõuandla poolt pakutavate teenuste ja meie konsultantide kompetentsi kaudu.

Oma põhitegevuses pakume konsultatsioone ja koolitust alustavatele ja tegutsevatele ettevõtjatele, mittetulundusühendustele ning kohalikele omavalitsustele. Samuti on fookuses maakondlik ettevõtlusalane arendustegevus. Olulisel kohal meie arendustegevuses on töö noortega.

Noorte ettevõtlikkus on meie südameasi

Tartumaa suurim rikkus ja ressurss on ärksad ja haritud noored inimesed. Sellele toetudes alustasime 2006.a. noorte ettevõtlikkuse toetamise alase arendustegevusega maakonnas. Üheks tulemuslikumaks ettevõtmiseks nimetatud valdkonnas oli 2007.a. käivitatud üheaastane **projekt „Tartumaa noored töötud ettevõtjaks”**, mida rahastas Euroopa Sotsiaalfond.

Projekti käivitamise põhjuseks oli ennekõike asjaolu, et nägime Tartu kui noorte- ja ülikoolilinna kesk-, kesk-eri- ja kõrgharidusega noortes suurt potentsiaali ettevõtlusega alustamisel. Samas näitas Ärinõuandla pikaajaline tegutsemiskogemus ja Äriregistri andmed, et alustavatest ettevõtjatest valdav osa olid üle kolmekümne aasta vanad. Sellest tulenevalt keskendusimegi ennekõike noortele.

Oluliseks üldiseks probleemiks noorte seas on madal ettevõtlusteadlikkus. Konkreetseteks takistavateks teguriteks ettevõtlusega alustamisel on ettevõtlusalaste teadmiste täielik puudumine või puudulikkus ning täiendavaks takistuseks on finantside vähesus. Puudub julgus ja oskus ettevõtlusega alustada ning oma ettevõtet arendada.

Projekt „Tartumaa noored töötud ettevõtjaks” käivitati eesmärgiga leevendada Tartumaa noorte (16-30.a.) töötust. Töötati välja konkreetseid ja toimivaid lahendusi tööhõivealaste probleemidele ja kitsaskohtadele. Projekt toetas iseseisva ettevõtlusega alustamist ning loodavate ettevõtete jätkusuutlikkuse tagamist, mille kaudu suureneb

ka erinevate ühiskonnagruppide sotsiaalne kaasatus ja aktiivsus. Projekti raames läbiviidud tegevused andsid põhjalikud teadmised ning rajasid tugeva alusbaasi oma ettevõtte rajamiseks, arendamiseks ja jätkusuutlikkuse tagamiseks pikemaajalises perspektiivis, mis on ka olulisim projekti tulemus.

Projekti põhieesmärgiks oli:

*Julgustada ja innustada noori töötuid alustama ettevõtlusega kompleksse, toimiva ja pikaajalise toetusmeetmete paketi kaudu.
(Etterutates võib öelda, et projekt oli edukas ja eesmärk saavutati – projekti mõjul asutati ettevõtteid, mis tegutsevad siiani.)*

Projekti põhitegevused olid:

4-koolitusmoodulist koosnev 15-päevane koolitusprogramm 2 koolitusgrupile

- (1) Motivatsiooni- ja enesekindlust toetav psühholoogiakursus „Julge saada ettevõtjaks”
- (2) Loovuse arendamine
- (3) Meeskonnatöö- ja strateegiakoolitus „Edukas juht ja meeskond”
- (4) Alustava ettevõtja baaskoolituse (80 h) eesmärk oli äriplaani õpe ja äriplaani koostamine oma ettevõtte rajamiseks ja käivitamiseks. Koolituse lõppedes oli kõigil osalejail valminud äriplaani, mille arenduseks pakuti kõigile osalejatele 4h ulatuses individuaalset äriplaani nõustamist koolitajalt.

individuaalne konsultatsioon koolituse jooksul, tagamaks toimiva äriplaani valmimise

individuaalne konsultatsioon koolituse järgselt kuni 4 kuu jooksul toetades alustavat ettevõtjat esimeste sammude tegemisel ja planeerimisel;

võimalust taotleda projektist kuni 30 000 krooni ulatuses toetust äriplaani alusel ettevõtluseks vajalike töö- ja põhivahendite soetamiseks või ruumide renoveerimiseks. Võimalust taotleda valminud äriplaani alusel toetust Tööturuametist või Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuselt.

Projekti tulemusel said projektis osalenud noortest töötutest sotsiaalselt aktiivsed inimesed, kes uute teadmiste ning projektist saadud kindlustunde abil on avatud uutele väljakutsetele ning valmis alustama iseseisva ettevõtlusega. Projekti raames asutas uue ettevõtte 14 osalejat ning 6 inimest planeerisid seda lähema 1-2.a. jooksul. Projekti jooksul leidis töökoha kokku 39 inimest 47-st osalejast.

Kokku osales projektis 47 töötut noort;

Osalejate keskmine vanus oli 25;

Projekti käigus valmis kokku 37 äriplaani, mis esitleti komisjonile ning mille alusel oli võimalik taotleda ettevõtluse alustamise toetust;

Ettevõtluse alustamise toetuseks rahastati projekti vahenditest 11 äriplaani 30 000 krooni ulatuses, kokku finantseeriti projekte 330 000 krooni ulatuses;

Valminud äriplaani alusel rahastati Tööturuameti vahenditest ettevõtluse alustamise toetusega (20 000 krooni) täiendavalt 4 äriplaani;

14 inimest registreeris projektiperioodi jooksul oma ettevõtte, 6 inimest planeerisid seda lähema 1-2a. jooksul;

Projektiga seotud 47-st inimesest 39 asus tööle peale aktiivsetes tööturumeetmetes osalemist (11 uut ettevõtjat, 28 töövõtjat)

Projekti tulemusena alustasid tegutsemist erilised ettevõtted, mille tegevusaladeks on: eksklusiivsete valguskulptuuride valmistamine, dekoratiivne siseviimistlus ja dekoratiiv- ning digitaalkunst, fotograafia, geenitehnoloogia, turismiteenuste osutamine, metallitööd, vanade autode restaureerimine, disainrõivaste õmblusteenus, massaažiteenus, ehitustööd, palkehiteiste valmistamine käsitööna jm.

01.06.09 seisuga on projekti mõjul ettevõtlusega alustanud 18 projektis osalenud noortest. Loodud on 19 uut töökohta. Projektis osalejatest on saanud aktiivsed noored ettevõtjad, kellel on julgus ja soov areneda. Lisaks arenes projektist välja tegus koostöövõrgustik.

Ärinõuandla usub, et iga hea idee väärrib tuge. Tegutseme ka edaspidi selle nimel, et head mõtted, mis väärivad rakendamist, saaksid tegudeks!

Piret Arusaar
SA Tartu Ärinõuandla juhataja

Väljavõtted projektis osalenud noortelt:

Martti Kalamees

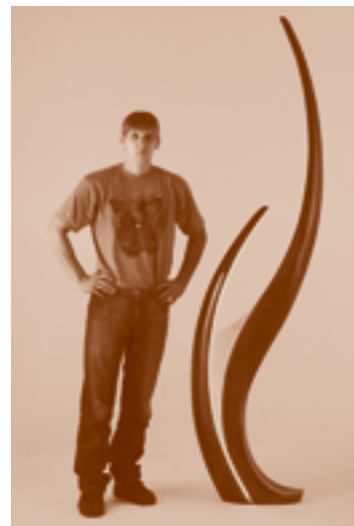
(tegeleb eksklusiivsete puidust valguskulptuuride valmistamisega):
„Inspiratsiooni ettevõtlusega alustamiseks andis mulle minu loominguline töö. Ettevõtjana saan tunda loominguvabadust ja teha seda, mida hing ihkab ning esitleda loomingut oma poolt valitud üritustel. Projektis osalemine sisendas julgust edasi areneda ning andis vajalikke näpunäiteid edaspidiseks ettevõtlusega tegelemiseks.”

Heleri Olo

(tegeleb fotograafiaga):
„Fotograafia ehk siis peamiselt inimeste pildistamine on üks neist tegevustest, mis on ühtlasi ka minu hobi. Aeg-ajalt meeldib mulle oma elus tempo maha võtta, et mõista, kas liigun ikka õiges suunas. Pidin sügisel 2007 valima kahe võimaluse vahel: minna tööle välismaale või jääda Eestisse? Otsustasin projektis osalemise kasuks ning ei ole pidanud pettuma. Vahvad noored inimesed, uued ideed ja professionaalsed koolitajad- see oli midagi, mida igal hommikul töustes oodata...”

Kaia Kallaste

(tegeleb dekoratiivse siseviimistlusega)
„Ettevõtlusega alustamine on minu jaoks ainus võimalus sobitada omavahel omandatud haridus, kutsumus, loomingulise eneseväljendusvajaduse rahuldamine ja elatise teenimine. Projektis osalemine andis mulle kindlustunde, et võin tööpoolest olla ettevõtja ning sain vastuseid mitmetele küsimustele, mille üle pikka aega juurelnud olen!”

PILK TÖÖELLU STATISTIKAAMETI SILME LÄBI

Euroopa Liidu ühe olulisema eesmärgini jõudmine - muutuda maailma kõige konkurentsivõimelisemaks ja dünaamilisemaks teadmistel põhinevaks majanduseks, kus on tagatud jätkusuutlik areng, rohkem paremaid töökohti, töö kvaliteedi tõus ja suurem ühtekuuluvus - esitab liikmesriikidele suure väljakutse. Selle eesmärgi saavutamise nõuab kohanemisvõimelist ja paindlikku tööjõudu ja ettevõtteid. Samuti on vajalik haridus- ja väljaõppe-süsteem, millesse tuleb investeerida ja luua tegevusi elukestva õppe idee realiseerimiseks. Sealjuures peavad vananeva elanikkonnaga riigid (kes moodustavad Euroopas enamuse) võtma seisukoha tööjõu seadusliku sissetuleku osas ja jõudma kutseoskuste vastastikuse tunnustamise süsteemi rakendamiseni. Selliste sõnadega juhatab Rahvastiku- ja Sotsiaalstatistika osakonna juhataja Urve Kask sisse 2008. aasta detsembris Statistikaameti poolt üllitatud töövaldkonnast ülevaate andva kogumiku „Pilk tööellu” (leitav Statistikaameti kodulehelt <http://www.stat.ee>). Kogumiku koostamise eesmärgiks on analüüsida tööturu erinevaid aspekte tuues läbi tervikpildi edastamise välja nii edusamme kui probleeme.

Kogumikku panustajad:

Raul Eamets kirjeldab **Eesti tööturu arengutendentse** ja esitab prognoose, mis on tänaseks reaalsuseks saanud: nimelt reageerib tööturg majanduslangusele alati teatud viiteajaga. Paar tendentsi: noorte osalusmäär tööjõus viimastel aastatel suurenes tänu majandusbuumile, mis võimaldas kõrgkoolist otse tööturule siseneda (sh õpingute katkemise korral) või asuda tööle erialase ettevalmistuseta. Ja kuigi see tendents võib esmapilgul tunduda positiivne: noortel on töökoht ja sissetulek, mis võimaldab neil iseseisvuda ja oma elu alustada, tähendab see ka, et hariduse omandamine on muutunud hobitegevuseks (st õpitakse töö kõrvalt), millega tõenäoliselt kaasneb hariduse kvaliteedi langus, mis omakorda ei toeta teadmispõhise majanduse arengut. Eesti eripäraks võrreldes teiste EL riikidega on see, et meeste seas on töötus rohkem levinud kui naiste seas. Sama trend kehtib ka noorte (15-24 a) vanusegrupis (erandiks olid aastad 2001-2004). Välismaal töötab umbes 20 000 inimest aastas ja erinevusi on ka eestlaste ja mitte-eestlaste tööturukäitumises (töökohtade vahetamine, töötus, mitteaktiivsusest tööhõivesse liikumisi).

Vootele Veldre analüüsib **noorte valikuid tasemehariduses** tööturu seisukohalt. Autor toob välja, et põhihariduse omandamise järel katkevad õpingud madala akadeemilise võimekuse tõttu, aga ka tervislikel või majanduslikel põhjustel. Näiteks neist, kes põhikooli tervislikel põhjustel koduõppes või lastehaiglas lõpetasid, jätkas samal aastal kõrgemal astmel õpinguid vaid 62% õppureist ja erivajadustega laste koolide õppureist 53%. Majanduslik sõltuvus perekonnast seostub ka sellega, et õppuri pere elukoht on oluline tegur põhikoolijärgse edasiõppimise valiku langetamisel: nii gümnaasiumiastmes kui kutsekoolides põhihariduse baasil kutseõpet alustanud õppurid on enamasti samas maakonnas või regioonis põhikooli lõpetanud noored. Pärast põhikooli lõpetamist on Eestis populaarseimaks valikuks üldhariduses jätkamine ja pärast gümnaasiumi lõpetamist astub enamik noori kõrgkoolidesse. Samas ei vasta noorte haridusvalikud prognoositavatele tööturuvajadustele ja tööandjate ootustele. Eesti vajab lähitulevikus tööjõuprognoside kohaselt kvalifitseeritud tehnika ja tootmise oskustöölisi ja spetsialiste, jae- ja hulgi-kaubanduse ning turismimajanduse teenindajaid. Samas omandatakse kõige rohkem kõrg- ja kutseharidust äri- ja haldusalal ning noorte huvi loodus- ja täppiseaduste vastu on jätkuvalt kesine. Ja kuigi kõrghariduse omandamine on paljuski motiveeritud võimalikult kiiresti võimalikult suure sissetuleku saavutamise perspektiivist, ei taga ärianduse eriala lõpetamine tõenäoliselt paljudele

oodatud tulemust. Seda põhjusel, et madalama sisenemislävendi tõttu on pikemat aega toimunud ärijuhtimise eriala lõpetajate ületootmine. Konkurentsieelise annab nende erialade lõpetamine, mis nõuab õppurilt oluliselt suuremat vaimset pingutust. Samas annab majanduslangus ilmselt paljudele motivatsiooni poolelijäänud õpingud lõpule viia või kvalifikatsiooni tõsta.

Siim Krusell annab ülevaate **eestlaste ja mitte-eestlaste positsioonist tööturul** sedastades, et eesti keele oskus on määrav ametialase edukuse tagajana. Nende töötute mitte-eestlaste seas, kes ei oska eesti keelt, on pikaajalisi töötuid tunduvalt rohkem kui töötute eestlaste ja eesti keelt oskavate töötute mitte-eestlaste seas. Eesti keelt mitteoskavaid mitte-eestlasi on kõige rohkem ametis oskustöölise või operaatoritena, samas eesti keelt oskavatel mitte-eestlastel on mitu korda suurem tõenäosus töötada juhi, tippspetsialisti või ametnikuna kui eesti keelt mitteoskavatel eestlastel.

Analüüsides eestlaste ja mitte-eestlaste palgaerinevusi siirdeperioodil (1989-2007), leiavad Ott Toomet ja Kristjan-Olari Leping, et 1990. aastate esimesel poolel tekkinud palgavahe küll püsib eestlastest töötajate kasuks, kuid ei ole tingitud üksnes rahvusest. Olulised on ametialased, piirkondlikud, hariduse omandamise ja vanusega seotud tegurid.

Rein Võormann kirjutab **soolisest segregatsioonist** ehk siis ühe või teise sugupoole domineerimisest teatud ameti- ja tegevusalal. Nagu paljudes teistes riikides, on ka Eestis naised enamjaolt hõivatud suhteliselt madalalt tasustatud tööde ja ametitega, mis ei ole rutiinse tegevuse tõttu eriti atraktiivsed ega paku palju arenguvõimalusi. Seevastu mehi on rohkem kõrgematel ametikohtadel, samuti suurt või vähemalt keskmist palka pakkuvates ametites. Naised on traditsiooniliselt olnud ülekaalus hariduses, tervishoius, sotsiaaltöös, kultuurivaldkonnas. Mehed aga domineerivad ehituses, energeetikas, gaasi- ja veevarustuses, transpordis ning eelkõige riigijuhtimises. Samas Eesti majanduse ümberstruktureerimisega muutus eelkirjeldatud jaotus märkimisväärselt. Oluliselt vähenes naiste ja suurenes meeste osatähtsus sellistes harudes nagu finantsvahendus ja kinnisvara, üürimis- ja äriteenindus, samuti hulgi- ja jaemüük. Need tegevusalad hakkasid uutest ühiskondlikes oludes kiiresti arenema ja tõmbasid sellega ka rohkem mehi kaasa. 2005. aastal läbi viidud uuringus selgus, et ainult meesjuhtidega firmas töötas 25% vastanuist, naisjuhtidega asutuses töötas 6%. Mehed eelistavad töötada samast soost juhtkonna alluvuses ning 11% meestest oli naiste ja 44% naistest oli meeste juhtida.

Meessoost otsene ülemus oli 2/3 vastanuist. Samas ei taha ei naised ega mehed naisülemuse alluvuses töötada, meesjuhti eelistavad nii noored kui vanemad. Inimesed kahtlevad, kas naine sobib tippjuhiks ning arvavad et „lihtsamad” tööd (seotud ilu loomise, teiste eest hoolitsemisega) on naistele, „tõsised” ametid (füüsilist jõudu ja tehnilist taipu vajavad tööd) aga meestele.

Marin Randoja analüüs **soolistest palgaerinevustest** jätkab eelkirjeldatud teemat demonstreerides, et traditsiooniliselt meeste poolt hõivatud tegevusaladel on palgad keskmiselt kõrgemad, kõige rohkem erinevad 30-39 aastaste naiste ja meeste palgad, suurim sooline palgalõhe on finantsvahenduses ning erasektoris on meeste-naiste palgaerinevused suuremad kui avalikus sektoris.

Velli Parts

Eesti Noorsoo Instituudi juhatuse esimees ja ESF programmi „Noorsootöö kvaliteedi arendamine” siiresüsteemi suuna vastutaja. Töötab ka Mainori Kõrgkoolis psühholoogia lektorina.

Koolilõpetajad hindavad mainekateks

edukust ja tuntust toovaid elukutseid

Eesti Noorsoo Instituudi poolt 2007. aasta kevadtalvel Tallinna Spordi- ja Noorsoo- ameti toetusel läbi viidud uuring on esimene suur laulva revolutsiooni ajal sündinud ja taasiseseisvunud Eestis üleskasvanud noorte väärtuste uuring (Taru, Rämmer, Roosalu, Reiska 2008). Kokku küsitleti 1155 Tallinna 23 haridusasutuses õppivat põhikoolide lõpetajat ja keskhariduse omandajat. Kaks kolmandikku intervjueeritud õppuritest valis eestikeelse ankeedi, kolmandik eelistas vastata vene keeles. Uuringus osalejatest oli poisse 41% ja tüdrukuid 59%, gümnaasiumilõpetajate kõrval osalesid ka põhihariduse omandajad ja kutsekooli õpilased.

Elukutsete prestiiž

Elukutsete prestiiži võrdlevatele uuringutele alusepanija Treiman (1977) väidab, et elukutsete mainekust kujundavad erinevates ühiskondades samalaadsed ühiskondlikud tegurid. Esmalt, kõigis ühiskondades täidavad igas ametis töötajad töö ühiskondlikust rollist tulenevaid ülesandeid. Teiseks, tööülesannete iseloomust tulenevalt kaasneb ebavõrdne ligipääs taoliste piiratud ressursidele nagu oskused, mõjuvõim ja omand. Seega omavad erinevate ametite esindajad tööjaotuse eripärade tõttu ebavõrdset võimu piiratud ressurside üle. Kolmandaks, kontrolliga piiratud ressurside üle kaasnevad eesõigused neid ressursse kasutada. Neljandaks, taolisi eesõigusi ja võimu väärtustatakse kõrgelt kõikjal ning seetõttu on võimu omavad ja ressursse kontrollivad elukutsed lugupeetud kõigis ühiskondades.

Elukutsete mainekus on olulisel kohal ka kutsevaliku seisukohalt. Joonisel 1 on kujutatud viiepalliskaalal hinnatud elukutsete prestiiž Tallinna koolinoorte silmis.

Pole üllatav, et varakapitalistlikus Eesti ühiskonnas on väga mainekad edukust ja kuulsust tuua võivad elukutsed. Mitmetes uuringutes on ilmnunud, et eestlased väärtustavad kõrgelt materiaalseid väärtusi (Rämmer 2008a, Rämmer 2008b). Kõige mainekamaks peeti siiski teadlase elukutset. Teaduse tegemine ei võimalda mitte ainult huvitavaid probleeme uurida, vaid ka maailmas reisida (Murakas jt 2007). Kõrgelt hinnati ka meedias kilbile tõstetud ärimehed, aga ka arsti ja arhitekti ameteid. Ihaldusväärseks peeti ka riigiametniku ja poliitiku tegevusvaldkondi. Ka teised uuringud osundavad, et võimalust Eestis toimuvat mõjutada näevad noored just poliitikas osalemise kaudu. Eesti noorte poliitilist aktiivsust Lääne-Euroopa maadega võrrelnud Taru (2008) leidis, et meie noori iseloomustab madalam aktiivsus eelkõige väljaspool poliitilist süsteemi toimuvates tegevustes. Populaarseteks elukutseteks peeti ka inseneri ja ettevõttejuhi elukutset. Samuti osutus väga mainekas moekunstniku amet. Keskmisest prestiižsemaks peeti ka mainekujundaja, näitleja, programmeerija, kinnisvaramaakleri, sportlase, psühholoogi, modelli ja ajakirjaniku elukutseid. Seevastu keskmisest madalamaks hinnati juba õpetaja, meditsiiniõe, ehitustöölise, sanitari, ettekandja ja müüja elukutsete prestiiži. Vähem atraktiivseteks hinnati torulukksepa, turvamehe, veoauto- ja taksojuhi ameteid. Kõige väiksema külgetõmbega tegevusalaks Tallinna linna noorte seas osutus talupidamine.

Treimani (1977) uuringutulemused erinesid pisut eesti noorte hinnangutest. Mainekaimaks elukutseks oli arst, kellele järgnesid pangajahi ja ettevõttejuhi ametid. Kõige suurema erinevusena oli ameeriklastel mainekuselt neljandal kohal õpetaja amet. Treimani uuringu esikümnesse mahtusid veel Tallinna noortegi poolt kõrgelt hinnatud arhitekti, poliitiku ja inseneri ametid.

Ametite prestiiži käsitles oma sotsioloogia bakalaureusetöös ka Inger Lilles (2008). Tema uuris juba kooli lõpetanud inimeste hinnanguid, kuid need ei olnud koolinoorte omadest väga palju erinevad. Lillese uuringus osutus kõige mainekamaks pangadirektori amet, sellele järgnesid arsti, teadlase, inseneri ja ettevõttejuhi ametid. Tallinna noorte poolt kõrgelt hinnatud elukutsetest mahtusid Lillese uuringu esikümnesse veel näitleja ja moekunstniku ametid. Tallinna uuringus viimaseks jäänud talupidaja elukutset hinnati Lillese uuringus oluliselt kõrgemalt, kuid nii turvamehe, sanitari, taksojuhi, veoautojuhi ja ettekandja ning torulukksepa ameteid ei peetud sealgi kuigi atraktiivseteks.

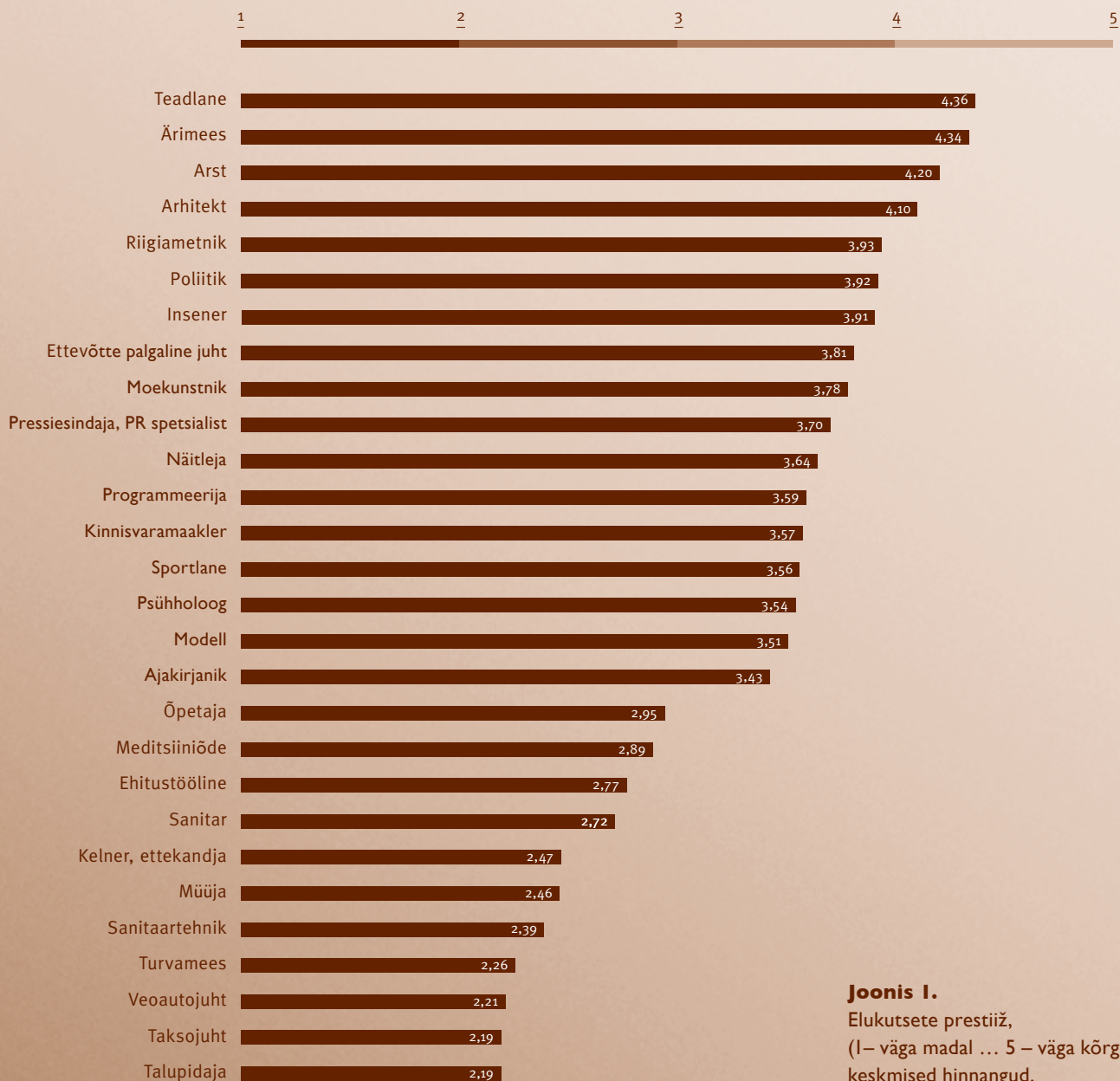
Gruppidevahelised erinevused elukutsete prestiižis

Eristavateks teguriteks on soolised, etnilised ja haridustasemest tulenevad erinevused. Elukutsete prestiiži soolises võrdluses ilmnes, et tüdrukud kalduvad hindama enamiku elukutsete mainekust poistest kõrgemalt. Varasemad uuringud (Rämmer 2006) osundavad, et nõukogudejärgses Eestis väärtustavad tüdrukud poistest oluliselt kõrgemalt nii enesetäiendamist kui ka oma võimete kasutamist. Tüdrukud hindasidki enamikku elukutsetest poistest ihaldusväärsemateks. Nad väärtustasid kõrgemalt mitte ainult ärimehe, arsti, riigiametniku, poliitiku, moekunstniku, vaid ka näitleja, kinnisvaramaakleri, õpetaja, meditsiiniõe ning turvatöötaja ameteid. Poisid hindasid õrnema sugupoole esindajatest mainekamateks vaid ettevõttejuhi ja veoautojuhi ameteid.

Ka erinevas keeles täidetud ankeetide hinnanguid võrreldes ilmnes mitmeid statistiliselt olulisi erinevusi. Eestikeelsete õpilaste silmis olid mainekamateks elukutseteks arst, insener, ettevõttejuht, kinnisvaramaakler, sportlane ning talupidaja. Venekeelsete õpilased omakorda hindasid prestiižsemateks riigiametniku, poliitiku, moekunstniku, aga ka ehitustöölise, müüja ning taksojuhi tegevusalasid. Kutsekoolide ja üldhariduskoolide lõpetajate seas elukutsete prestiižile antud hinnanguid võrreldes ilmnes, et üldhariduskoolide lõpetajad hindasid mainekamateks arsti ja ettevõttejuhi ameteid. Kutsehariduse omandajad pidasid ihaldusväärsemateks ehitustöölise, torulukksepa, müüja, veoautojuhi, turvamehe ja taksojuhi, aga ka riigiametniku ja poliitiku elukutseid.

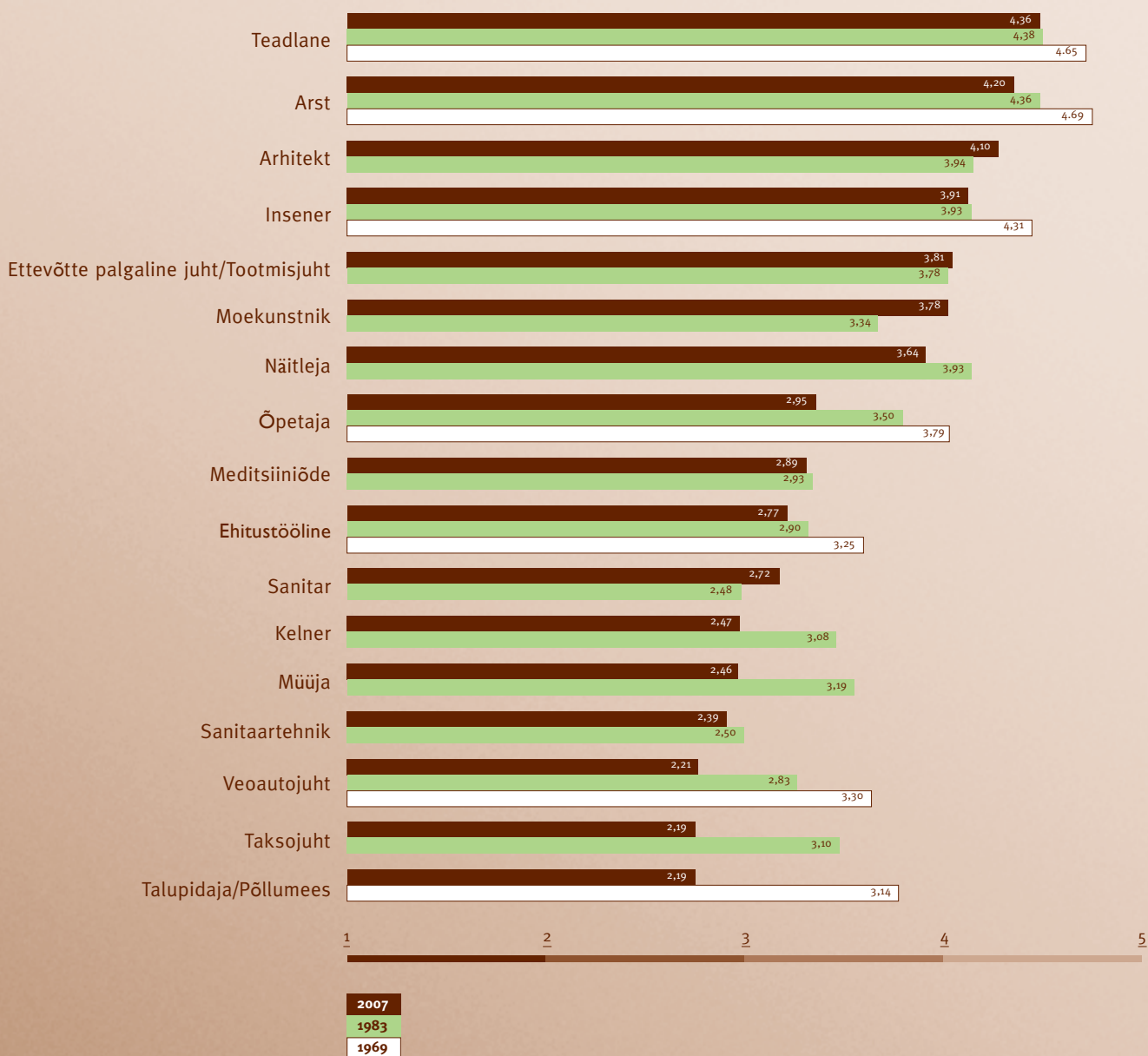
Elukutsete prestiiži muutused ajas

Elukutsete prestiiži uuringud Eestis said alguse juba 1960. aastate teisel poolel Mikk Titma poolt käivitatud uuringus koolilõpetajate elutee kohta. Kõrgharidust omandama asunud noorte hinnangud mitmete ametite mainekusele (vt täpsemalt Titma, Taljunaite 1984) on võrreldavad nii kaheksakümnendate alguses tema poolt läbi viidud koolilõpetajate uuringus kui ka Tallinna koolilõpetajate uuringus käsitletud elukutsete populaarsusega.

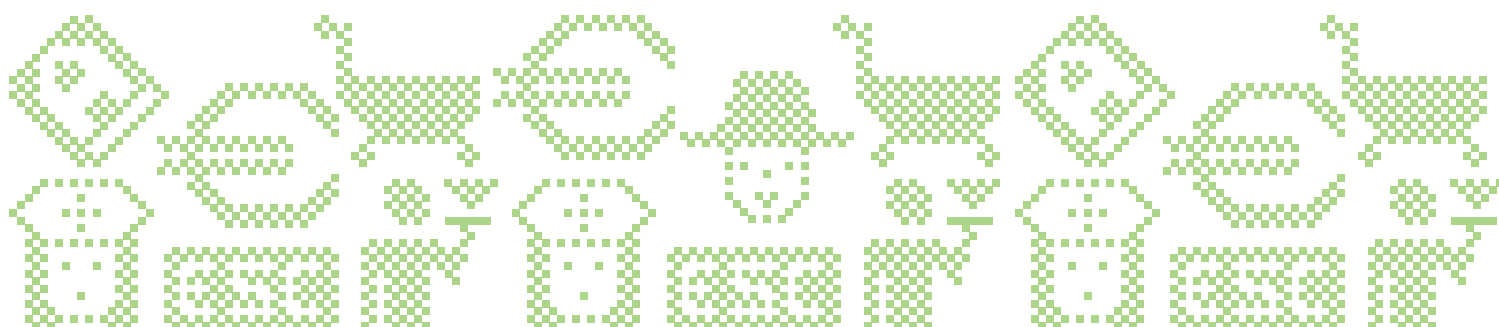
Joonis 1.

Elukutsete prestiiž, (1 – väga madal ... 5 – väga kõrge); keskmised hinnangud.

Joonis 2.

Elukutsete prestiiž 1969 ... 1983 ... 2007,
(1 – väga madal ... 5 – väga kõrge);
keskmised hinnangud.

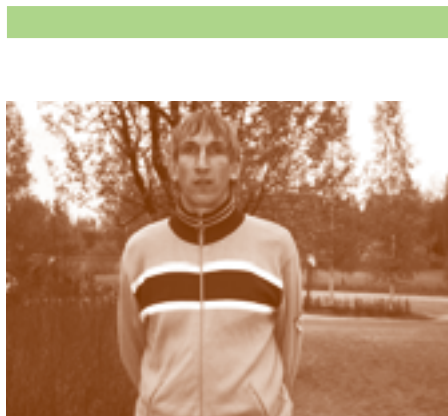

Joonisel 2 on ära toodud kolme põlvkonna hinnangud elukutsete prestiižile. Kõigis kolmes uuringus on mainekamateks elukutseteks teadlane, arst ja insener. Möödunud sajandi kuuekümnendate lõpu ja kaheksakümnendate alguse vahele jääva stabiilse, kohati ka „stagnaajaks” nimetatud nõukogude aja järel on noorte poolt antud hinnangud ametite mainekusele langenud. Võib täheldada, et 1980. aastate algusest möödunud veerandsajandi, mil leidsid aset suured ühiskondlikud muutused, järel on elukutsete prestiižis toimunud mitmed erineva suunaga nihked. Kuigi teadlase ja arsti elukutse mainekus on ka viimase veerandsajandi jooksul veidi langenud, on nad jätkuvalt populaarseimateks elukutseteks. Inseneri elukutse mainekus pole võrreldes 1980. aastate algusega üldse muutunud ning ka ettevõtte palgalise juhi staatus tänaste noorte seas ei erine omaaegsete noorte hinnangutest tollase tootmisjuhi ameti mainekusele. Nõukogudejärgsel ajal järsult tõusnud moekunstniku elukutse külgetõmbavus pole majanduskriisile eelneva glamuuriajastu kontekstis kuigi üllatav. Näitleja ja õpetaja elukutsete mainekus on seevastu postkommunistlikus ühiskonnas sirgivate noorte seas hoopis langenud. Neile muutustele võib leida põhjusi teisenenud sotsiaalsetest oludest. Nõukogude ühiskonnas andsid mitmete loominguiliste erialade esindajad, nagu näiteks näitlejad ja kirjanikud, inimestele igapäevast kõneainet, kuid nende isiklik ja professioni spetsiifikast tingitud tunnus ei põhinenud eraelulisel populaarsusel nagu praegu, vaid nende ametiga kaasneval võimalusel „ridade vahelt” ebapopulaarset nõukogude süsteemi kritiseerida.

Kõige kurvem on täheldada eriti viimastel aastakümnetel aset leidnud õpetajaameti prestiiži drastilist langust. Küllap on pedagoogiamet paljude tänapäeva noorte jaoks raske ja palk väike. Eesti hariduspoliitika kujundajatele peaks see suundumus piisavalt mõtlemaisainet pakkuma. Meditsiiniõe ja torumehe kutsete mainekus on jäänud veerandsajandi jooksul praktiliselt muutu-matuks. Ehitajaameti prestiiž langes möö-

dunud sajandi kaheksakümnendate alguseks märgatavalt, kuid tänapäeva noorte hinnangud ehitusbuumi ajal häid teenimisvõimalusi pakkunud ehitustöölise ameti prestiižile ei ole nende vanemate generatsiooni omadest oluliselt madalamad. Autojuhi elukutse külgetõmme on vähenenud igal perioodil käsikäes auto erakordsuse vähenemisega ja isiklike autode arvukuse kasvuga ühiskonnas. Sanitari elukutse on tänapäeva noorte seas isegi veidi mainekam kui nõukogudeaja lõpu-perioodil. Kelneri, müüja ning taksojuhi ametid on kõvasti nõukogudeaegsest populaarsusest kaotanud. Tollases defitsiidiühiskonnas oli kasulik omada tutvusringkonnas piiratud ressursidele ligipääsu omavaid müüjaid, kelnerid ja taksojuhte. Tänapäeval, mil omaaegseid „letialuseid” kaupu on võimalik raha eest poest osta, hinnatakse nende ametite mainekust mitte enam potentsiaalset isiklikku kasu silmas pidades. Näha on, et urbanistliku Tallinna noorte seas ei ole taluniku ametil enam seda külgetõmmet, nagu oli 1960. aastate noorte seas põllumehe elukutsel.

Antud uuringutulemused kinnitavad, et elukutsete prestiiž kujuneb ühiskondlike tegurite mõjul.

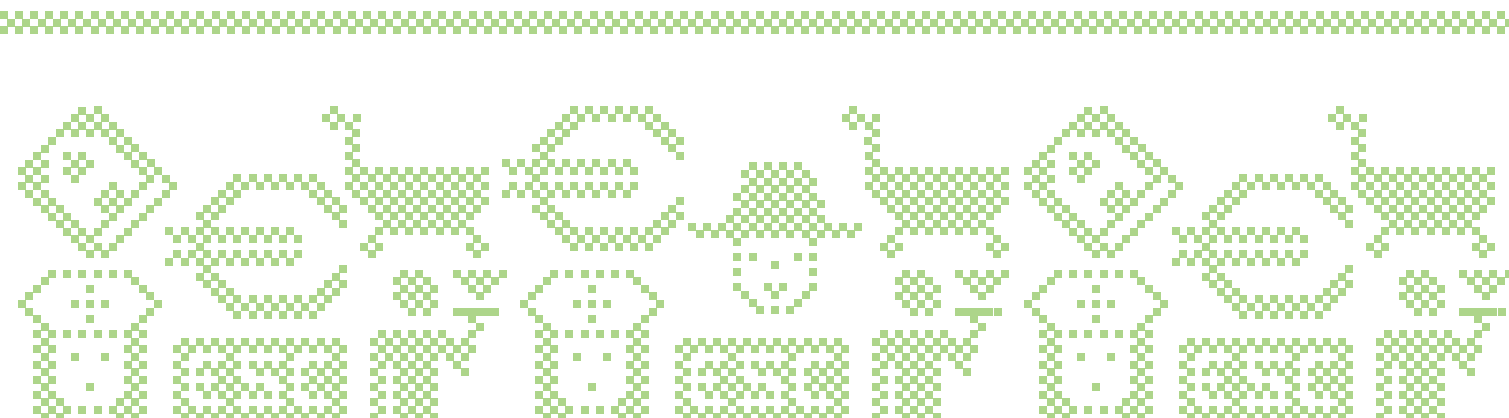

Andu Rämmer

Noorsoouurija, keda huvitavad eelkõige noorte väärtused. Ta on osalenud ettekannetega uurimistulemustest erinevatel seminaridel ning avaldanud oma töid nii Eestis kui ka väljaspool. Töötab hetkel TÜ Sotsioloogia ja Sotsiaalpoliitika Instituudis sotsioloogia lektorina.

Kasutatud kirjandus

- Lilles, I. (2008) *Ametite prestiiž ühiskonnas*. Bakalaureusetöö. Tartu: TÜ Sotsioloogia ja Sotsiaalpoliitika Instituut.
- Murakas, R., Soidla, I., Kasearu, K., Toots, I., Rämmer, A., Lepik, A., Reinumägi, S., Telpt, E., Suvi, H. (2007) *Teadlaste mobiilsus Eestis ja seda mõjutavad tegurid*. Tartu: Sihtasutus Archimedes.
- Rämmer, A. (2006) *Naiste võim tulekul? Haridus*, 5–6, lk 9–12.
- Rämmer, A. (2008) *Teel tagasi Läände: eestlaste hoiakud ja väärtused post-sovjetlikul ajal*.
- Rämmer, A. (toim) *Vaateid teelahkelt. Sotsioloogia, sotsiaaltöö ja sotsiaalpoliitika aktuaalseid probleeme Eestis*. Tartu: TÜ Kirjastus, lk 32–64.
- Rämmer, A. (2008) *Tööväärtused Eestis Ida- ja Lääne-Euroopa maade võrdluses*. Ainsaar, M., Kutsar, D. (toim) *Eesti Euroopa võrdlustes*. Tallinn: EV Sotsiaalministeerium, lk 83–100.
- Taru, M. (2008) *Eesti noorte sotsiaal poliitiline aktiivsus 8 riigi võrdluses*. Taru, M. (toim) *Noorte aktiivsus: päri- ja pahupool*. Tallinn: Eesti Noorsoo Instituut, lk 61–73.
- Taru, M., Rämmer, A., Roosalu, T., Reiska, E. (2008) *Tallinna õppurite haridus- ja tööväärtused. Tallinna õppurite eeskujud, õpingu ja tööplaanid*. Uuringu aruanne. Tallinn: Eesti Noorsoo Instituut. http://www.eni.ee/sisu/vl/eni_tallinna_noorte_vaartusuuring_aruanne.pdf (18.09.09)
- Titma, M., Taljunaite, M. (1984) *Престиж профессий*. Vilnius: Mintis.
- Treiman, D. J. (1977) *Occupational prestige in comparative perspective*. NYC: Academic Press

**SUUR AITÄH KÕIGILE,
KES KÄESOLEVASSE
NUMBRISSE
IDEELISELT, SISULISELT
JA PRAKTILISELT
PANUSTASID!**